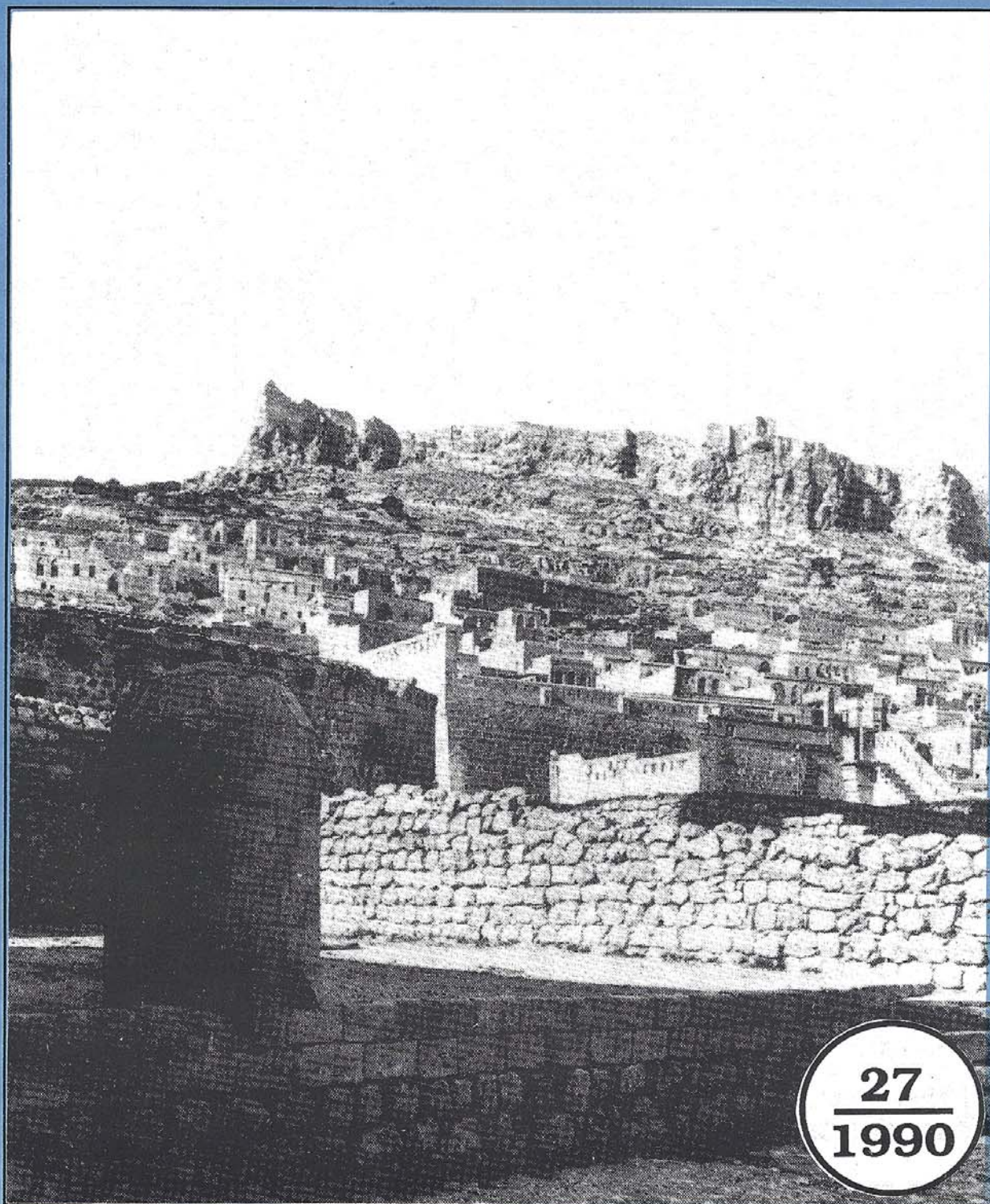

OROJANÛ

kovara huneri çandi û edebi

27
1990

NAVEROK

L1 Kurdîstana Tırkiyê rabûna gel.....	3
Cımaet û Dirhebandın -Şekroyê Xudo û Nado Mehmûdov....	4
J1 bo biranina 5 saliya Tofiq Wehbi -Newroz.....	8
J1 diroka navê Kurdîstanê -Keremê Anqosi.....	10
J1 Zargotina Me: Şerê xal û xwarziya -Berevkar Newroz.....	12
Pix -Vazgal.....	14
"Riya Berbı Tavê" (Rızaliyê Reşit) - Babayê Keleş.....	15
Belge: Beyannameya Şêx Seidê Piran.....	16
Dayê Amine.....	18
Helbest: Kî Dîbêt Mırî! -Xelil Dihoki.....	20
J1 Gernama Ewliya Çelebi.....	21
Peyvên Dûhev/1 - Vazgal.....	25
Tiyatro: "Welatê Mın Dı Dilê Mın Da Ye"/3.....	27
Dengê "DENG" nayê birandın!.....	30
Newroza 1990 û şiyariya netewî.....	31

L1 ser bergê pêşin:
Didemek j1 bajarê Mêrdînê. Sal: 1900

Sal: 11
Hejmar: 70, Nisan 1990

ISSN 0283-5355

XWEDÎ: KOMKAR-Swêd
BERPIRSIYAR: Şeroyê BOTAN
NAVNIŞAN: Döbelnsgatan 16 B
113 58 STOCKHOLM
TELEFON: 08/ 328251
HESAP NO: PG. 458980 - 0

UTGIVARE: Svensk Kurdiska
Arbetarföreningen
ANSVARIG UTGIVARE: Ş. BOTAN
ADRESS: Döbelnsgatan 16 B
113 58 STOCKHOLM
TELEFON: 08/ 328251
PG: 458980 - 0

LI KURDISTANA TIRKIYÊ RABÛNA GEL

Dewleta Tirkîyê jî sazûna Komarê heya iro hebûna gelê Kurd û heqên wi nasnekir. Kurdan, jî sala 1925 heya sala 1938 lî Kurdistanê Tirkîyê gelek caran seri hildan û wînda kîrîn. Ev serhildan hemû bî xwîn û agir hatin pelixandin. Her usa jî dewleta Tirk diroka Kurdan, zîman û çanda wan qedexeyê kir, xwest nişana Kurdan bî her awayî wînda bike û wan bihelîne, jî holê hilîne.

Nîha sala 1990 e û xuya dibe ku hêvî û daxwazên dewleta Tirk pûç derketin. Kurd wînda nebûn û neheliyan. Wan dirok, zîman û çanda xwe jî bir nekîr. Daxwaza azadî û serbestiyê di dilê Kurdan da venemirî. Wan, gor şertên nû û bî gelek rê û olaxan ber xwe dan, rêz bûn; bir û baweriyên welatparêzî di nav refên gel da sal bî sal fireh bûn, kok û rîçal dan. Û iro Kurd lî çarqoşeyê Kurdistanê bî awayekî geli cardin seri hildidin. Kurdistan dîkele.

Pîştî serhildana 1938 (Dersim), lî Kurdistanê Tirkîyê kurd demekî bêdeng man. Lê tevgera gelê Kurd, jî sala 1960 dest pê kir û sal bî sal bilind bû. Dewleta Tirk, çend caran êriş bire ser Kurdan da ku pêşî lî pêşveçûnê bigre, lê bî ser neket. Pîştî 12 îlona sala 1980 jî, ev deh sal e ku sazûmana faşî lî Kurdistanê har û hovitîyek bêperwa bî rêva dibe. Zulum, teda, lêdan, kuştin, nefikîrî di jiyana Kurdan da bû karê rojane. Dijmîna xwest bî vi awayî çavê Kurdan bitirsîne, hêzên şoreşger û welatparêz bipelîxîne, jî pîrsa Kurdi xilas be..

Lê planên dijmin serneketin. Zordestiya wî di nav gelê Kurd da agirê serbestiyê geş kir. Kurd bî hebûna xwe, heqê xwe û zordestiya dijmin zêtir hişyar bûn, dijminê xwe çêtir naskirin. Dijî zulma giran ber xwe dan. Tîrsê revandin, bî hev girtin û rabûn.

Leşkerê Tirk çend roj berî Newrozê disa lî hêla Mêrdînê xwîn rîjand. Xelkê Nîsêbinê biçûk-mezin, mêr, jin û zaro lî miriyên xwe xwedî derketin, bî hezaran insan di kuçeyê û kolanên bajêr da meşîya û zulma dewleta Tirk pro-

testo kir, daxwazên azadîyê bilind kir. Polêz û leşker ew gulebaran kîrîn. Xortekî di nîşanê şehîd bû, gelek jî birindar bûn. Ser vê yekê xelk dijî leşkerê Tirk rabû.

Pîştî Nîsêbinê xelkê bajarê Cizîrê rabû. Dijmîna disa ew gulebaran kîrîn û pênc kes şehîd bû, gelek jî birindar bûn. Lî Nîsêbinê û Cizîrê bî sedan kes hatin girtin û eza û cefa ditin. Lê gel seri danani. Lî Nîsêbinê, Cizîrê, Îdilê, Midyatê, Dêrikê, Mazîdaxê, Qizîltepê û gelek ciyên di nîşanê hatin girtin, meşîna çêbûn. Gelê Kurd dijî leşker û polêz bî kevîr û çobê xwe da.

Xelkê Cizîrê cardin bî hezaran meşîya û dengê xwe bilind kir: **"Em azadî dixwazin! Bîjî Kurdistan!"**

Berxêdana gel fireh bû. Lî Sîwêrekê, Silvanê jî bajariyan dikanên xwe girtin û dewleta Tirk protesto kîrîn. Lî bajarê Diyarbekrê "Platforma Dêmokratîk" -ku jî gelek hêzên welatparêz pêk tê- gazi gel kir. Ser vê yekê di 30'ê Adarê da lî bajêr hemû dikan hatin girtin. Lê dewleta Tirk bî leşker û polêzê xwe bî ser Diyarbekrê da girt. Ber derê mîzgeftan, mekteban û karxanên girt ku gel dernekeve sîkê, kom nebe û nemeşe. Pîştî Diyarbekîr, lî Batman û Licê jî, xelkê dikanan girt û ketin karwana serhildanê.

Lê xuyaye gelê Kurd êdî bî şikleki geli rabûye. Ew "Întifada" Kurdan e ku dest pê kirîye. Ew pêlê pêşîn e û pêlên hin mezintir wê bîn.

Bona vê yekê ye ku dewleta Tirk ketîye tîrs û xofeke mezin. Ew bî vê tîrs û xofê, dibe ku êrişên nû bine ser gel, zulum û zordestiya xwe hin zêtir bike, hin zêtir xwîn birijîne. Lê ew jî jî derdê wî ra nabe çare. Êdî tu zordestî nikare vi agirî vemirîne.

Bo dewleta Tirk tenê çareyek heye, ew jî naskirina gelê kurd û heqên wî ye. Jî vê bêtur rê tune. Gelê Kurd jî bîndestiyê ra tucar razî nebû û nabe. Daxwaza wî serbestî ye, aşîti ye, pêşveçûn e. Û êdî roja wê hatiye. Ger iro nebe, sîbe..

CIMAET Û DÎNHEBANDIN

ŞEKROYÊ XUDO

Doktorê ulmên teriqê, profesor.

NADO MAXMÛDOV

Nivîskar, xebatkarê kultur ê emekdar ê Ermenistanê.

Dî nava tarixa merivayiyê da dinhebandin roleke gelekî mezîni listiyê û hej ji dilize. Dî bin ala din da şerê mezîni hatine kirinê, ax hatine zevtkirinê, cîmaet hatine qirkirinê, hînek bilind bûne, ên mayin nîqîs (bindest) bûne, hatine pêşeskirinê, sîfetê wan ê mîletiyê wînda bûye. Dinhebandinê gelek belavbûyî yanê (ango) hevdiyayê evên han in: Xaçparêzi (dinê Îsa), Yûdaizm (dinê Mûsa), Mihemedî (yani musulmanî) û Bûdayî (bî navê Bûda). Dinê mayin ji hene, lê ên gelek belavbûyî ev in. Tîştêki eyan e ku, lî tu cîyî din ewqas qedera cîmaeta tevi hev nekîriyê, ewqas guhastîni pêşda neaniye, ewqas hucetên mîletiyê, etnikiyê, polîtîkiyê, erdan, dutîretîya cîmaetan pêşda neaniye. Lî Rojhîlata Nêzik û Navîn trajedî û bedbextîke mezîni bûye, tevi ku lî ser himê din wekilên cametekê xweyê zîman, erf-edet, literatûreke pîr cûre bûne ji, ne ku tenê ji hev dûr ketîne, lê serda ji derketîne mîqabîlî hev û carna xwîn hatîye rêtinê.

Dî nava tarîx û qedera cîmaetên Rojhîlata Nêzik û Navîn da gava dinê Mihemediyê ango musulmaniyê hate meydanê, guhastîni gelek mezîni pêşda hatîne, bî taybetî ji pey qurna 7'an. Êkspansiya (hukmê) Ereban ango musulmaniyê, dî nava çend qurnan da sîfetê vê nivêka dinyayê da guhastîni, çawa ji alî din usa ji jî aliyê dewlet û mexlûqetiyê da. Van qeyde û qanûnên teze lî ser hemû cîmaetên vê

nivêkê hukum kir. Çawa dî nava wan da bû usa jî dî nav cîmaeta Kurdan da. Dî nava vê mîqalê da me nêt (niyet) heye ku wan guhastîni dinhebandinê bîdne kîşê, ku dî nava cîmaeta Kurdan da pêşdaxatîni -jî qurna 7'an girt yanê jî pêşdaxatîni dinê Mihemediyê girt heta niha. Jî serkaniyên teriqiyê em pê dihesîni, ku berî belavbûna dinê Mihemediyê dî nava Kurdan da himlî dinê pûtperestiyê hebûye. Bî wê ra bî tevayî dî nava Kurdan da usa jî Zerdeştî (hebandîna agir) û xaçparêzi hebûye. Derheqa vê yekê da ulmdarê Ûrîs ê eyan V.Minorski, ulmdarên Ereba ên qurna 10. Al Taborî, İbn-al Asîr (qurna 13.) û gelekên mayin dîniyîni. Mesele, terîqzanê Ereba yê qurna 10. Al Masûdî dî nava xebateke xwe da çawa derheqa cîmaetên İrani yêni mayin usa jî derheqa Kurdan û dinê wan ê berî Mihemediyê da dîniyîni û dîde kîşê, weki "...gelek jî wana agir dihebinîni", yanê Zerdeştî ne. Derheqa xaçparêziyê da, dî nava Kurdan da elame-tiyên (agahdariyên) hewaskar dîdîni. Wek ku me got, xebatên V.Minorski, G.Drayvêr, Emin Zekiyê Kurd, Şakîr Xasbak û ên mayin.

Jî qurna 7'an vîrda destbe guhastîni mezîni bûn. Mihemed bû pêxemberê Ereban, cîmaeta Nivada lî pey wî çû. Lî ser himê prensîba "bratîyê û wekhevîyê" Mihemed bû himdarê dinê teze, resûlê (wekilê) Xwedê, cîmaet lî dora wî cîviya. Dî sala 632'an da Mihemed wefat kir û xelife-

tiya Ereban hate sazkirinê. Çar xelîfên pêşin Ebû Bekîr (632 - 634), Omer İbn Xeteb (634 - 644), Osman İbn Effan (644 - 656) û Elî İbn Ebû Taleb (650 - 660) bûn, ku êdî destbî şerê zeftkirina erdên dereke û bî darê zorê destbî belavkirina dinê islamiyê kirin. Dî salên 637 - 638'an da ordiya Ereba Mezopotamiya Jorin (Kurdîstana Iraq a niha) hilda, paşê ajote ser Karmasinê (Kermansahê). Teriqzanê Ereba yê qurna 9. Al Balazûri dîwîse, weki ordiya Ereba "temamiya kelayên Kurdan hilda destê xwe." Şereki giran hate kirinê bona Şhrizûrê. İbn Al Yakût dîwîse, weki ew "qesayeke mezûn e, orta Erbilê û Hemedanê ye... Bîncihên vê nehiyê gîşk Kurd in." Lê teriqzanê Ereba Ebû Dûlaf (qurna 10.) dîwîse, weki cîmaeta Şhrizûrêye Kurd teslimî dijîmî nedibû û berk şer dîkir. Serkaniyên wî çaxê yê teriqî nişan dîdî, ku cîmaeta Kurdan şereki giran û berk kiriyê mîqabîlî Ereban, ku dinê wana bî destê zorê dî nava Kurdan da dîda belavkirinê. Em guhdariya At Taborî bîkî: Ew dîwîse, weki dî sala 643'an da lî Bîrozê (Kurdîstana İnanê) "Kurdên pûtperest şereki berk kirin û dinê islamiyê hîlnedan, usa jî cîzya û xerc (bac) nedane Ereban. Pey wê yekê ra Ereban, ew qîr kirin û dîl hildan." Ew Kurdên ku dinê Mihemediyê hîlnedîdan dîvê dî dewsa wê da xerc (bac) bîdana, ku jê ra dîgotî cîzya. Cîzya û xercên xweliyê (erdê) bareki giran bûn lî ser stûyê Kurdan û ewana mecbûr dîkirin bona qebûlkirina dinê Musulmaniye.

Prosêsa belavbûna dinê Mihemediyê dî nava Kurdan da gelekî dirêj kîşandîye. Derheqa vê yekê da ew izbatî dîdîne kîşê, ku zeftkirina erdê Kurdan jî aliyê Ereban va, dî qurna 7'an da dest pê kir û hema wî çaxî her teherî dinê teze lî stûyê Kurdan dîalandî, lê çawa ku eyan e tenê 200-300 salî şûnda bî destê zorê û şûr ew lî nava pareke Kurdan belav bû. Lî vê derê lazîme ku bê gotîne, weki jî bo belavbûna dinê Mihemediyê dî nava Kurdan da, qebilên Kurdan û gîre-

gîrên mayî roleke ne kêmtî. Dagîrkerên Ereba (paşwextiyê ên Selçûkiya, Mongola, Tırka) jî wan ra zîman dîtin, mecalên diwanê, hukûm û hebûn dane wana û ewana dinê Mihemediyê qebûlkirin û jî bona belavbûna wî dî nava cîmaeta Kurd ên sade da riya fire vebû.

Xên jî vê yekê, çawa dagîrkerên Ereba, usa jî peyhatiyên wan û ruhaniyên wan ên musulmaniye ulmekî tam sazkirin, ku bî qedreke mezûn alî cîmaeta hukûmdar dîkir, weki ew hukmê xwe lî ser cîmaetên bîndest bîdomîne, sîfetê wan ê mîletiyê wînda ke. Anegorî qanûnên şerîetê (temamiya qanûndariya Mihemediyê) "hemû cîmaetên Mihemediyê bîrayê hev in û wek hev in, ew gîşk parçên ometekî ne (mîletekî ne).

Dêmek, bona sîfetê vê yan wê cîmaetê bîdne kîşê gotî ne ku mîletê wê (etnosa wê) hîldîne ser hesêb, lê dinê wê. Eva fîkra, bî himê ideolojiya xwe va qelp e û nêta (niyeta) wê, bîçûkxîstîna extiyariyên (hebûnên) cîmaetên bîndest e, wîndakirina sîfet û femdariya wan ê mîletiyê ye. Dexesî û qelpiya "wekhevi û bîratiya hemû musulmanan", hema jî wê yekê tê kîşê weki dî wexta xelîfetiya Ereban û dî nava wê "wekheviye"da cîmaeta serdest û hukûmdar Ereba bûn, paşê Selçûqî, Mongol, Tırk û Farîs. Dî nava temamiya wan hukûmdariyan da, dewlet û împaratoriyyan da emîret û hukûmetên Kurda yê bîçûk cîciyan hebûne (emîreta Merwaniya, Şedadiya, Ardalana, Bedîrxana, Sorana û ên mayî), lê bî temami cîmaeta Kurdan (ku bîndest bûn) û Ereban, Tırkan, Farîzan (ku serdest û hukûmdar bûn) bû mecaleke wîndakirina femdariya xwehesîna mîletiyê û pêşdaçûyîna cîmaeta me, gelek egle kir (ewiqand). Bî vê femdariyê şûr û qeweta Kurdan gelek caran hatiye xebatê (bî karanî) bona karê wan dewletan, ku sîbetîrê her cêrbandîneke Kurdan bona serbestiya mîletiyê, dî nava xwîne da dîxeniqandî. Dî qurna 10-11'an da, dî nava Kurdan da êdî dinê Mihemediyê

belav bû. Lê Kurdên ku li ser dinê beri Mihemediyê (êzditiyê yanê Zerdeştîyê) mabûn, hêj gelek hebûn. Wekileki mala torinên Kurda, teriqzanê Kurda yê destpêka qurna 19'an Rostem Xan Dumbuli, elametiyan (agahdariyan) geleki hewaskar tine derheqa vê yekê da, weki pêşiyê wi hêj ji ne Mihemedi bûne... Dêmek, li Kurdistanê Îranê, li ciheke kîş û berbiçav ji hêj pareke cîmaetê di berxwe dîda û li ser dinê xwe yê berê sekinibûn. Lê pêlên politikayê û din ewqas bi zor û qewet bûn, ku mala Dumbuliya yê zor ji nikaribû deya bîkîra, bîketa "navnişa kafîra" û ewê dinê îslami hîlda.

Bi vi teherî dinê Mihemediyê (îslamê) ji qurna 7'an dest pê kir û belav bû, goveka (bingeha) wi fireh bû û cîmaeta Kurda, ku wi çaxî ne wê yê yekbûyî hebû ne ji dinhebandîna di dereceke bilind da teşkîlî, bû xurê vê îdeolojiya politîkî yê hebandîne yê teze. Dinê Mihemediyê guhastînen mezin kîre nava jiyana cîmaetê. Usa hat stendîne, ku ji aliyê hebandîne da dutireti (dubendî, nakokî) kete nava cîmaeta Kurdan. Cîmaetê himê dinê Mihemediyê hîlda, pareke wê yê biçûk ma li ser dinê berê, li ser dinê êzditiyê. Gili bi vê yekê xilas nabe. Di nava Kurdên Mihemedi da ji, ji aliyê din va ferqî heye. Pîraniya kurdên Mihemedi, sunî ne. "Sunna", xebereke Erebi ye, ku dîde kîşê: rê, mesela nişandayîne, rîya rast. Anegorî fikrên sunîzmê, rabûn û rûniştandîna Mihemed pîxember, kîrînen wi, gili û gotînen wi serkaniya qeyde û qanûnen jiyana mexlûqetiyê û şîrovekirîna quranê tînen hesabkirî. Tereftarên sunîzmê, xwe wek ahl-as sunna (merivên Sunnayê) hesab dikin û li ser wê fikrê ne, ku gendî ew in, ku temîni û xwestînen pîxember xwey dikin (dîparêzin). Pareke Kurdan, li Kurdistanê Îranê Şîî ne. Şîî (şîîzm), ji xebere Ereban a "şaa" peyda bûye, ku firqebûn, dûrketîna merivên ku dîçîn dîçîhîjî hînekên mayî dîde kîşê. Şîîzm, navê wan dinhebandînen îslamê ne, ku dîbêje: "Tenê

Eli İbn Ebû Taleb û zuriyeta wi dîkarî bîbîn peyhati û şuxulkêşê Mihemed pîxember. Di nava şervaniya dîwanê da, di destpêk û nivê qurna 7'an da tereftarên Eli bûne yek û êlankîrî, weki tenê izna Eli heye bibe serokê cîmaetê (dewleta îslamîyê). Di nava şîî û sunîyan da firqîya himî ew e, ku her yek ji wana bi cûrê xwe (li gor xwe) femdariya imametiyê şîrove dîke.

Pareke ji dinê "Eli İlahî"ne. (Eli İlahî, ji xebere Farzî ye, ku dîde kîşê Eli Xwedê ye). Peyhatiyên vi dinî ji xwe ra dîbêjî, Eli-heq (merivê rastîyê). Eva baskeki şîîzmê ye, ku di qurna 15'an da pêşda hatiye. Anegorî femdariya wana, Ellah û Eli ji hevdu nayêne cudakîrîne. Eli di nava pîxemberan da, imaman da û merivên ziyareti da ye. Bi fikra wan roj wê bê, Ellah û Eli wê disa di dîlqê imamê "sorî" Mihemedi da bêne ser dinê.

Firqîya dinhebandîne bi xwe ne tîşteki ewqas ecêbmayîne ye. Hilbet bedbextiya geleki mezin e, weki cîmaetete xweyê zîmanekî, terîqekî, erf-edetê tomerî, kîlam û reqsê yekani bi sîr û çepera dinhebandîne ji hev firq bû. Lê serkaniya cîmaetê ye tomerî, kultura wê yê qurn û zemana, literatûra wê ye, ku yekî mina Ahmedê Xanî daye, cîmaet xweykirîye, femdariya yekîtiyê aniye gîhandîye roja iroyînen ê şerê mezin, ku bi serê pêşmerge tê kîrîne. Kes bawer nedîkir, ku firqîya din, sîr û çeperên wi ewqas dutireti bîke nava cîmaeta Kurdan, eger ew ne bîndest bûya. Bona neyarên me, neyarê herî mezin yekîtiya cîmaetê bûye. A lema ji dagîrkerên Kurdistanê, bi taybetî ji Roma reş firqîya din bi her teherî dîda xebîtandîne. Bona Surman berî Êzîdîya de, Şîî berî Sunîya de, Sunî berî Eli İlahî de. Ji telebext ra ew iro nikarî bîjî, weki ev yek ji neyarê cîmaeta Kurdan ra li hev nehîtiye. Lê bextewarî ye, ku ew roj gîşk êdî derbaz bûye. Rîknê cîmaeta Kurdan ê tomerî û yek, emek û xebata mezinên mîletê usa, ku Feqîyê Teyran û Ahmedê Xanî, Pîremêrd û Cîgerxwîn, Qazî

Mihemed û Barzani firqiya din dane aliki, dera yekitiyê yê mezın dane cımaeta Kurdan û rasti û aqlmendiya mesela cımaeta me dane izbatkırınê, ku şahadetiya mezınayi, kûr-dûrditına cımaetê dıde: "Şûrê milet bı fêza şûrê din va girêdayi ye". Xweş xeber in. Meriv pêwisti nabine ku wana şıroveke.

Niha em dı wedê (dema) eşkeretiyê da dıjin û ev kerema mezın ali me dıke, şuxulê me hêsa dıke ku caba çend pırsan bıdın, ku hêj tene meydanê. Dı axıriyê da me dıxwest guhdariya xwendevanên xwe bıda ser çend izbatiyên han. Ne ku tenê Kurd, lê usa ji gelek cımaet hene, ku pareke wana dineki dihebine, pareke dinê ji dineki mayin. Awa mesele: Hene Erebê musulman, hene Erebên xaçparêz, Gurc himli (jı bıni) xaçparêz in, lê pareke wan, ku jê ra dibêjin Acar, dinê Surmaniyê dihebinin. Lê ev cımaeteke xweyê zımaneki ye, teriqeki ye. Yekitiya Kurdên êzdi û Kurdên musulman çawa cımaetek bı izbatiyên gıha he-waskar va tê meydanê. Şadetiya mileti yê here zor, zıman e, zıman yek e, gelek erf-edet yek in (firqiyên erf-edetên Kurdên êzdi û Kurdên musulman, dı axıriyê da gıha, dı nava demê da zef pêşda hatine), kılam û reqşên me yek in, niviskarê me yek in. Tışteki gelekı layıqi biraninê ye, weki gelek qebilên me hene (heta roja iroyin ji), weki pareke wan dinê musulmaniyê hıldaye, pareke dinê lı ser dinê berê, bzditiyê maye. Vê gavê qebilên Şemsika, Rojka, Sipka, Heseniya û gelekên mayin ne tenê dı nava êzidiyan da hene, lê usa ji dı nava Kurdên musulman da. Dêmek, ev izbatiya han şikê nahêle bona wê yekê, weki cımaetek e lê din cuda ye!

Dı welatê me da, welatê pêşdaçûyi da pırsa dinhebandinê şuxlê wijdanê her meriveki ye. Lı cem me izna her meriveki heye ku dinê xwe bihebine, ew extiyari lı konstitusiyayê hatiye dayinê. Bı wê ra tevayi her merivek, ku haj ji teriq û zemanê derbazbûyi heye, zane (û deyndar e ku bizane) weki pırsên dinhebandinê û milet û

cımaetê tên daninê û şırovekırnê lı ser himê ulmê rast û objektiv. Dinhebandın cımaetê, zıman çê nake, cımaet e weki bı şıklên cure cure, dı nav wê da usa ji bı destê zorê, dinhebandinê hıldıde, yan ji hılnade. Û eger berê dı rûyê dereca zanebûna nızım da, dinhebandinê cımaet bı xwe perde dıkir û firqi dıkire navberê (suni, şii, êzdi, Eli İlahi), iro her meriveki femdar deyndar e ku qedrê hebandına merivê dorberê xwe bıgre, lê bı wê ra bı tevayi deyndar e ku bı bir bine û bıde şırovekırınê, weki stûnên cımaet, milet lı ser zıman, literatur, teriqa qedimi, axa tomeri, tomeriti û yekitiya fıkr û erf-edetan, dur-cewahirê zargotına cımaetê û gelek tıştên mayin qımetên usa gıranbıha nın ku ew nıkarın neynine ser hesêb. Meriv gelekı lı ber xwe dıkeve, weki dı van pırsan da car cara merivnê usa fıkra xwe dibêjin, ku ser ra ber ra haj ji gıliyan hene û guloka vê "problemê" gıha lı hev dıpiçkinın.

Em bı ser hev da bınin. Cımaeta Kurdan ji rêyeke çetin û dırêj derbazbûye. Cımaeta bédewlet, bındest, dinê Mihemediyê, ku ruhê miletiyê dıda kêmkırınê, tunebûna mektebên bı zımanê dê... İdi çı lazım bû, weki ev cımaet wında bıbûya, bê ser û berat bıheliya dı nav derdorên xwe da? Lê ji bextê me ra ev yek nebû! Bersiva vê pırsê ne ewqas hêsa ye. Ne axır gelek cımaetên mayin wında bûn û çûn... Û iro cımaeta Kurda yê 20 milyoni, lı Kurdistanê dewa extiyariya xwe yê miletiyê dıke, ew şerkari ji aliyê temamiya dınyayê da hatiye naskırınê. Axırı ya wê ye.

Her tenê pareke cımaeta Kurda bı saya Şoreşa Oktobrê, bı saya politika partiya Lénin a miletiyê, dı welatê Sovyetê da azadi û serbesti ani û bı hukumdariya cımaetên Sovyetê yên bıra, dı mala cımaeta yekiti da kultura xwe yê miletiyê pêşda dıbe.

Latiniya vê nivisara jorin ji alı Marina EZİZ, ji tipên kirili û ji rojnama "Riya Teze" hatiye transkriptekırın.

Tofiq WEHBÎ

Di roja 5.2.1985 da, 5 sal beri niha di vê rojê da mamoste Tofiq WEHBÎ, di bin êrişa giran û çetin a nexweşiyêke bêbext da, li nexweşxana Miolsiksê, li bajarê Londra, li paytextê Ingilistanê di 93 saliya emrê xwe da çû ser dilovaniya xwe.

5 sal beri niha Mamoste ji nav refên xebatkarên gel û welati, ji nav edib, zana û ronakbîrên şervanê gel ji aliyê nexweşiyê bêbext hate telifandin û dilê wi yê tiji ji hêvi û xweziyên bi dest ve nehati, ji saxil ket û çavên wi yê hûrbîn û dûrbîn ji ditînê ketin; bo hemû gava malavayi ji jin, ji heval û hogiran, ji dost û nasiyaran kir û li mişexti û mihaciriyê çû nav diwanxana edib, zana û pisporên nemir ên gelê me Heriri, Teyran, Ciziri, Xani, Şerefyan û Spartakusên me seydayê Cigerxwin û Y.Guney. Lê qebra wi hêlina bazên bilindfirên Kurdistanê bû. Ewi zozan, mij û dûman, refên ewr û agir û cihê brûska hîlbijart dada li ser çiyayê mezin ê Pîremegirûn. Mamoste berya mîrîna xwe, li ser doşeka germ û biyani li mişextiyê wesiyet kir û got: "Eger mîrîm mîrîna bînin li ser çiyayê mezin ê Pîremegirûnê veşêrin. Çunku ew, çiyayê sembola xweragiri û berxwedana Kurd û Kurdistanê ye."

Piştî xebera pirkovan û giran a mîrîna mamosteyê hêja, li dervayi welat ji ali welatperwerên kurd termê mamosteyê dilovan danin ser destê xwe li gora wesiyeta wi nemirî, anîne nav meydana mîrîna û şînê, ew cihê ku jê ra dibêjin Kurdistan. Hemû welatparêz ji ber vi xeberi dil êşiya bûn, pirkovan bûn. Lê çiyayê Pîremegirûn, her nedizani baytê anbaran, serê xwe hîldabû nav zikê esmanê şîn û bêbîni. Ew li hember firokên mîrînar, top û xunparên agirbar xwe ragirtiye, heta ji çekên pîrjehri ji. Neşiya Pîremegirun çok da bine û piştê biçemine, ew gelek pîr e, her ji navê wi ji eyan e. Hindê ku gelê me û welatê me hebûye, ew ji hebûye. Bêguman heta em hebûn her wisa ew ê ji hebe. Lema mamoste xwestiye li wir çeper bigire, li wir temaşeyi bajarê xwe bike, temaşeyi Hiroşimaya me bike. Saleke piştî veşartina termê mamoste, firokên wan (firokên dijîmî) diji geliyan hemû roj û heftiya sê sê, çar çar dihatine ser çiyayê serbilind ê Pîremegirun, hêlinên baz û şahinên welat agirbaran dikirin. Lê ema ji ber çekên berran û parêzkarên welatê Pîremegirun, ji ber

Ji bo biranina 5 saliya TOFIQ WEHBÎ

NEWROZ

pêşmerge û merivên Kurdistanê, bilind dîfirin, tang, bomb, napalm û roket bi ser wan da dibarandin. Bawer bikin her ev roj, ne êrişa firoke û tank, top û xunparên neyarên har û hov, ne ji ba, bager û befir û seqema zivistana; ne çeka jînkuj a neyarê mamosteyê hêja ji xewê vehejand û hişyar kir, ne ji piştî Pîremegirun çemand. Mamoste, her weki li li hespeki sêsim, sîpi, kihêl û beza sıwar bûbû û li nav cergê welat tevi dengê çekan, pêşmergeyan, kîlam û lawijan bûbû. Bapirê me, hespê xwe rakiriyê çargaviyê û ji nav meydana dernaqevê.

KURTEJINA MAMOSTE

Tofiq Wehbi, di sala 1891 da li nav bajarê Suleymaniyê, li Kurdistanê Başûr çavên wi bişkuvin û dest bi jina xwe kir. Mamoste, piştî xilaskirina xwendegeha debiristanê, ji ber dirêjahiya xwendina xwe da rê çû bajarê Bexdayê. Li wir ji qederê 9 sala xwendina xwendegeha eskerî kir. Çend sala piştî xilaskirina ve meşqa xwe bû qumandareki bi nav û deng ê hêzên (wek serbaz an ji sûbay) Osmaniya. Di nav salên 1911 heta 1913 da di şerê Balkan da pişikdari kir, pey ra bû pişikdarê şerê cihanê ji.

Piştî xilasbûna şer, di nav dewleta Iraqê da, di nav karên cûrbecûr da cihê xwe girt û gelek perpîrsiyari spartin wi. Di nav salên 1920 heta 1929'an li zanîngeha eskerî mamosteti kir. Piştî vê bû waliyê bajarê Suleymaniyê. Lê ji ber ku guhê xwe neda siyaseta çepel a Ingilistanê û berranî û piştigiri li serhildana xelkê bajarê Suleymaniyê kir, welatparêziya xwe da eyankirin, wi ji kar dûrxistin. Ew qumandareki yekane bû di nav serbazên Osmaniyan da, ku piştevaniya xwe li serhildana Şêx Mehmûdê nemir kir.

Mamoste heyameke (demeki) çû Şamê, Beyrûtê û li dervayi welat û paşê disa vegeriya welat. Mamoste di sala 1944 heta 1950 çend caran bû wezîrê kar û bar ê abori û zanyariya welati, piştî bû nûnerê parlamentoya Iraqê. Mamoste, ji sala 1958'an heta ku çû ser dilovaniya xwe neziviri welat.

Ji destçûn û mîrîna mamoste, sîterkek geş ji esmanê edeb, çand û zanayên Kurd û Kurdistanê rîjiya. Gelê

me ewladeki ronakbir, zana, şerker û welatparêz ji dest da. Mamoste di meydana zimanzani, edebi, geşkirin û pêşvebirina çanda gelê me da gelek cehd, renc û zehmet kişandiye. Di wi rexi da gelek mijûli vekolinên li ser bingeha zanisti kiriyê û pir berhem û destkev ji gelê xwe ra afirandiye. Ew bi gelek edeb û çandên mîletên din nasiyar bû. Wi ji bilî zimanê zikmakî yê xwe, zimanên Tirkî, Farisî, Erebi, Fransîzî, Ingilîzî û Elmani dîzanibû. Mamoste gelek kurtenivîs û gotar li ser meselên diroki, felsefî, çandî û siyasî tamar kiriyê, gelek nivîsên wi di nav rûpelên kovarên Gelawêj, Dengêki Taze û Somer da belav bûne. Mamoste ji aliyê hunerê şervaniyê da ji, pîsporeki baş û qumandareki berkevtî bû.

Çend berhemên bi nav û deng ên Mamoste, bi van navan in:

- 1- Destûrî Zimanê Kurdî - Kurdî, bi zaravê soranî.
- 2- Xwendewarî Baw - Kurdî, bi zaravê soranî û bi tîpên latînî.
- 3- Behram Gur - Bi zimanê Erebi.
- 4- Qamûsa Kurdî - Bi zimanê Erebi.
- 5- Quwaêdî êlxeiyê Kurdîye - Du cild, bi zimanê Erebi.
- 6- Lêkolîneweyî Kurdekan (Kurdish Studies) - Bi zimanê Ingilîzî.
- 7- Yêzîdiyekan Şeytanperest nînin (The Yazidis are not devil-worshippers) - Bi Ingilîzî.
- 8- A Kurdish English Dictionary - Bi zimanê Ingilîzî û Kurdî (Bi servekirê Roja Nû).
- 9- The Origins Of the Kurd And Their Language - Bi Ingilîzî (R.N)
- 10- The Rock-sculptures in Gunduk Cave - Bi Ingilîzî (R.N)

Herweha gelek nivîsên mamoste hene ku hêj neketine bin çapê.

BO TOFÎQ WEHBI

*Pîremegrûnî gerdenkeş, dostî derûnî (gerdeke) û
Nişaneyî serberzî welat
Wa mamostayî zîman û mêjû, be kol û bari xemewe
Bo yekcarî hatele lat*

*Ewa Tofîqî pîr Wehbi koç û bari pêçayewe û
berew niştîman kewte rê
Desa Tofîq (pîremerd), rêgayî xêlî pê nişande û
bigeyêne hewarê nwê*

*Korêk bestîn be yadî kon, legel Emin Zekî Begî
Xawênî mêjûyî Kurdistan.
Çîqlê çawî dujîman, şaxekîyî Pîremegrûn û
mameyare û gerdenî seywan*

*Ba weçey em serdemeyî Kurd, gwêyî le dengî hersêktan bê,
Daxî ser dilê dujîman
Destûrî zîman, şîer û mêjû, sê çepke gulî geşawey
Berhemî eweyî mezîne*

*Ho welatê neweyî Kawe, ewa roleyî cigergoşey
Dûre wulat û aware
Gerayewe bigre bawêş, beynêke êçgar bênaz û
Dilşîka û xefetbare*

*Zor perošî atêşkedey hezar saley naw derbend û
Eşkewî û laqedpalît bû
Şew û rojê wêrdî demî bûyî, şeydayî dimenî dîlgîrî
Lutkeyî berzî xal xalît bû.*

*Tînu'yî awî sardî kani û befirawî tavge û qelbezeyî
Çiya û doli kwêstanît bû
Awatexwazî çilure, û zerdeyî hetaw ser befir û
Şûşeyî seholbenîdanît bû*

*Car car ke dili pîr debû, basî beserhatî Kurd û
Mêjûyî konî yek yek dejmard
Be qed gelâyî dareben û berû û mazûyî darîstanît
Xem le dilîya çošî dexward*

*Bangî dekîrd "ho hezar merd", kwa hezar merdî caranît?
Kwa şoreswarî Babanît?
Kwa tepîl ala û debdebeyî rojanî Xan Ahmedî Xanît?
Kwanî Baba Erdelanît?*

*Emane girêyî serdîlî bû.., xefetî şew û rojî bû,
Heta mabû le jîyana.
Belam ke basî xebatî law û rewşenbîryan dekerd
Şamerg debû le xoşîyana.*

*Ho pîrî muxanî dewrî atêşkedeyî xêlî Zerdeşt
Be sozî gateyî Awêsta
Xot asayî, wek dîsozêk, korêk germ û gur sazke
Bo şîn û pîrseyî mamosta*

*Kake şîwanî şemşal jênî rane merî gundî (Zêwe)yî
Molxwardûyî nêzîk gorîstan
Qurbanî pence û lêwî bîm, deyîsa awazekî be soz
Le ciyatî telqîn û quran*

*Dexîltîm mimkeyî naw reşmal, be kaseyî doyî xest û xolît
Çošî dili damîrênewe
Be bayî feqîyane û çaroket, tem û mijî herdu çawî
Ramale û birewênewe*

*Kijoleyî belekan be şan, be dest û penceyî şemşalît,
Çepîkek gulî razawe û cuwan.
Le ser xo gul bijêrêke, le mergî swêsnê û helaleyî
Bon xoşî diwî mêrgêpan*

*Bike be eykîlî gori, lî giyanê laş da hemîşe,
Nawî toyî lî ser zuban bû
Be dem û wirêneyî mergewe, yadî bonî helalan û
Naz û çîrîkeyî çawkalan bû*

*Ho kewî xal û milnexşîn, dekfîdayî per û balît bîm
Bîfîre bo taşî ser lutke
Qaspet bê, bangeke mamostayî zîman û mêjû gerayewe,
Bo Kurdistan carêkî ke*

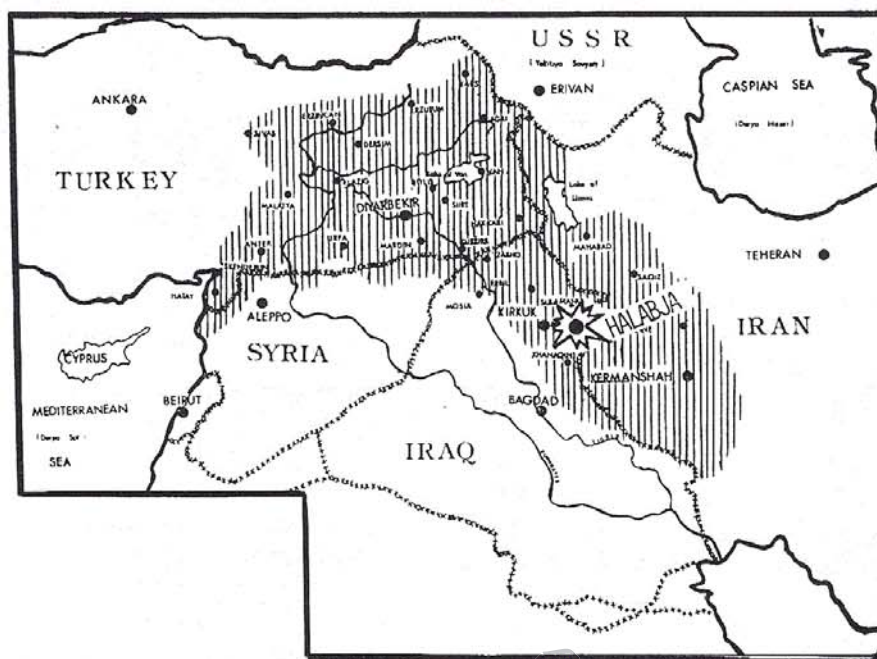
*Bli ew rojeyî rûnakî. tarîkî şew rade malî û
Wulat roşîn debêtewe
Ewsa çîroyî pîredarî newed û sê saleyî (Wehbi)
Ser le nwê degeşêtewe*

*Ho law û roşînbinî Kurd, herçen dûrîm le Kurdistan
Belam be dil le geltanîm
Zor xefetbarîm ne mitwanî, şanêk binême jêr termî
Mamostayî mêjû û zîbanîm*

*Berhemî salehay salî dest û pence û bir û hoşîm
Rîzîyan ken le mozexane
Hemû derî nûsinêkî, genc û samanî welatê û
Cêyî şanazî Kurdistanîm*

HAWAR

JI DÎROKA NAVÊ KURDISTANÊ

Kurdistan, welatê Kurdan e; ax û xweliya Kurdan e; dayika miletê Kurdan e; kuçikê din û ola Kurdan e; serbilindi û jirbûna Kurdan e; kubari û firnaqya Kurdan e; jiyana û emrê Kurdan e. Kurdistan Hebûna Kurdan e.

Bêjeya "Kurdistan", jî giliyên Kurdi bî hev va hatiye danin. Yek: "Kurd", ku navê miletê Ari ye. Ew berî islamê, yek jî çar perçeyên miletê Îrani bû: Kurd, Faris, Cil û Deylam û jî kevnare da di sinorê Ereb, Faris, Acûr, Elam, Ermen da, yanê (ango) di dora çiyayê Zagros da hatiye xuyakirin. Kurd iro jî di wan ciyan da perçe perçe di bin destê Ereba, Tırka, Farisa da diji. Keriye bêjeya "Kurdistanê" yê mayin: "stan" e, ku di dewsa ci bî me dide zanin. Wek Kurdistan, Ermenistan, Gurcistan, Tırkistan, Erebistan, Pakistan, Hindistan, Afganistan û yên mayin.

Kurdistan, navê cografyaya Kur-

dan e, ku jî kevnare da tê da diji û lê rûdinê.

Bî qasi ku em jî dirokê dîzanin, bêjeya Kurdistanê jî sedsala 12'an virda tê bî kar aninê. Yek jî nivîskarê herî kevn ku behsa Kurdistanê dike, Mustawsi ye. Ew diwîse: "Dî dewra nîveka Sedsala 6'an a hicri da, Sultan Sencerê Şelcûrê (Salên 1096 - 1157) mîntîqa Cibal jî Kırmancanê (Keremansahê) veqetand û navê wê dani Kurdistan." Sultan Sencer, bîraziyê xwe Suleyman Şah Ayba jî kiribû waliyê Kurdistanê. Suleyman Şah piştî ku bû waliyê Kurdistanê, bajarê Bihar jî jî xwe ra kire serbajar.

Lî gor Mustewsi, sinorê Kurdistanê diğhişte Îraqa Ereb, Îraqa Ecem, Azerbeycan û Diyarbekirê.

Bêguman navê Kurda bixwe di belgên hin kevnîr da jî heye. Lê welatê wan Kurdistan, di wê demê da bî hinek navên din dihat naskirin. Heta sedsala 13'an ge-

lek niviskar û şayirê Ereb û Faris yan ji yê ku bi van zımanan nivisîne, pîr caran qala Kurdan kirine.

Mesela Rûdaki (salên 857-890), Firdewsi (salên 1141 - 1209) şayirê navdar in ku bi Farisî nivisîne, di şêrên xwe da qala Kurdan kirine. Hur usa ji, di-roknivîsê (tarixnivîsê) weki İstexri (sala 951), Mesûdi (sala 943), İbni Miskewe (sala 1030), Yaqût (salên 1179-1229) û İbni Esir (salên 1160-1234) ji di pirtûkên xwe da li ser Kurdan gelek tişt nivisîne.

Ji nivîsên wê demê tê femkirinê ku di navbera sedsalên 9'an û 13'an da Kurd di nava Faris, Azerbeycan, Ermenistan, Cibal û Zewzanê da li ciki pîr fireh dijiyan. Disa mesela, ji nivîsê İstexri (di sedsala 10'an da jiyaye) tê femkirinê, weki li Şecestan, Esedabad, Şiraz, Kerman, Xûzistan û Meraşê Kurd hebûn.

Beri bikaranîna gotina Kurdistanê, gelek niviskarên Ereb (yan ji yê ku bi Erebi nivisîne) ji "El-Zewzan"ê (Zozan) wek welatê Kurdan behs dikin. Li gor Muqeddesi, Zewzan, bajareki Cızirê yê İbni Umer bû. Lê li gor İbni Esir, ku ew bi xwe ji Cızira Botan e, Zewzan du roj ji Mûsilê dûr bû û sinorê wê diqışte heta nêzikê Xilat û Selmasê.

Çavkaniyên islami pîr caran gava ku behsa dewra beri Selçûqîyan dikin, di çarçeva Xilat, Ermenistan, Azerbeycan, Cibal, Faris û Zewzanê da qala Kurdan dikin. Mesela İstexri navê 33 eşirên Kurd di de ku li nehiya Farisê dijiyan.

Mehmûdê Qeşgarî, yek ji zanayê Tırkan ê navdar e ku di sedsala 11'an da jiyaye. Ewi, xeriteyek di

pirtûka xwe da "Diwana Ferhengê Tırki", ku bi zımanê Erebi ye û li bajarê Bexdayê da hatiye nivisarê (çapkirin), bi ci kiriyê. Di vê xeritê da ji bo welatê Kurdan, bi Erebi "Erdul Ekrad" (erdê Kurdan, welatê Kurdan) hatiye nivisîn.

Herweki Tırkan-Osmaniya hîndama Dersimê kirin Kurdistan û bere bere ev nav li her hîndamê Kurdistanê belav bû.

Lê texmina me ew e ku, hêj beri wan tıştan û gotinan, beri nivisa Ereban, Farisan û Tırkan, Kurdan zûva navê welatê xwe, ku ewana ji kevnare da tê da jiyane, danine Kurdistan û wek erdek, welatek, yeki tam fem dikirin û ji bona yekbûn û azadkirina wi şer dikirin. Kurdistan naveki gelek kevin û qedim e û wek welatê dinyalikêye kevnare yê mayin tê fem û hesabkirinê. Hema bona vê yekê bû, bona femkirina welatê şirin, Kurdistan bû ku şair û hekimê Kurdan ê mezın Seydayê Melayê Cıziri di sedsala 11'an da nivisiye:

*"Bî dil atêş, ceger buryan im,
Lew perişan im û pîr êşan im,
Aşiqê nazîk û mehbûban im,
Nêk bê ser û bê saman im,
Gulê baxê İrem ê Botan im,
Şebçiraxê şebê Kurdistan im."*

A ev bû bi kurti, kurt-kurmanci diroka gotina "Kurdistanê". Yê ku ji xwe û miletê hez dike, gere wan tıştan bızanibe, weki di nav miletê mayin da serbilind be û tarûmar nebe.

Keremê ANQOSÎ

Berpisîyarê weşanên
Radyoya Kurdi Lî Tibilisê.

ŞERÊ XAL Û XWARZIYA

Lolo lawo, lolo lawo...
 Lolo lawo, lolo lawo...
 Nikarim bêjim birano...
 Herin lo lawo...
 Sibe bû şereki lı me qewımı,
 kulavê, kaniya nazê bişewite,
 tu lê, sed cara lê metele.
 Mın dit Keremê lawê Mıstefa,
 lı malê sıwar bû wej gundel e,
 Rext û qabêd şeşxanê pişta xwe girêda,
 mirata modoliyê dabû mil e.
 Hûn rabin bala xwe bidine çeperêd
 neh xal û heft xwarziya mutabiq û beramber û
 muqabil e.

Herine lo lawo şerê neh xal û heft xwarziya Xalıq
 dizane,
 axırdewr e, erd hejiya bû zelzele.

Sibe bû şereki lı me qewımı lı mêrga Kulavê,
 Kaniya Nazê bişewite wêrane bılindeciya.
 Mın di qerte, guhê me xıste qêrinên qızan û
 nûbûkan,
 wişe wişa mirata modoliya,
 Şerqinê çeleng-sıwar e, nalina biradera, şerqinê
 canbêzara
 heytênên kurên bava, Şahinê reşboz reştalan, ne-
 wala baba
 kalina berxan û miyan.
 Hûn rabin bala xwe bidinê çeperêd neh xal û heft
 xwarziya,

Xal û xwarzi lı Kaniya Nazê,
 mêrga Kulavê talo leme gırti lı hev aliyane.
 Dûkel û dûmanê xwe dabû biniya çiya
 Birinên xalan û xwarziyan, dayik evdal e,
 xwin dikışe binani cokan û kaniyan.
 Şereki zor û zorbeyi zorgeran e
 dayik dêranê zelzele ye, erd hejiyaye.

Nikarim bêjim birano...
 Herin lo lawo, sibe bû dilê dayika reben yane, sed
 car yane yane..

Dinya dewr û axırzeman e
 Şerê neh xal û heft xwarziyan e,
 Xal û xwarzi lı Kaniya Nazê, mêrga Kulavê,
 talo leme gırti lı hev aliyane.

Dûkel û xumami xwe dabû etekê çiyane.
 Birinê xalan û xwarziyan xwin dikışe binani cok û
 kaniyan e.

Keremo lawo, dayika te hırça çiya û ser keviyan e
 Gura çolan û çiyane.
 Şer dakete nav herçar gundên Tuxuba,
 Baba miletê fesad û bê din û bê iman e
 Şerê xwe bıxweyi binani rişa pis e,
 Derdê kotibûnê, Xalıq dizane çı derdeki bê du-
 wayi

û giran û bê derman e.
 Rebê alemê tu vi derdi bı ser dinyayê neyne
 serê çı eşira û mêrê musulmanan.

Sibe bû dilê dayika te reben e dılandi din e,
 İro sê roj û sê şev e dayika Kerem dil bı kul û
 dilbirin e.

Rêk û dırba dişeqine,
 Çavê xwe lı kozi û çepera digerine
 Koziya Keremê lawê xwe tê da dibine.
 Go: "Keremo lo lawo, tu were şirê memikê mın he-
 lali te ye,

Xwe herami te nine,
 Ew çeperê mutabiqi te xalê te ne, keseki biyani tê
 da nine,
 Mın ji gotina mezına bihistiye, neh xalên te hebûne,
 Te heşt xalê xwe kuştine,
 tu were bide xatirê Xwedê û pêxembera, qurana
 nebi ne,

Bes gule û barûtê binani taviya teyrokê,
 herê mij û baranê ser çepera xalê xwe da nereşine,
 Feriq birayê biçûk e bila ji bêhnê re ber dilê dayi-
 ka te bimine.

Lawo lo lawo, lawo lo lawo...
 Lawo lo lawo, lawo lo lawo...
 Lo lawo nikarim bêjim birano,
 Mın di Kerem got: "Dayê mala bavê şewitiyê,
 Xwedê koka te biqeline, konê te ji nav kona hiline,
 Çı azar û azahat e ji dinyayê nine,
 Te nızani em heft xortê te bûn,
 Feriqê birayê te şeş xortê te kuştine,
 Tu rabe, bigere nav êl û eşiretên Kurdistanê,
 melayeki duwazde-ılım bine,
 Bila quran û mışef û yasinê lı ser cenazê lawê te
 bixwine.

Dayê lê dayê...

Mın di diya Kerem lez dıke dilezine,
Rêk û dirba dişeqine, çavê xwe li kozıka dıgerine,
Kozıya bırayê tê da dıbıne.

Binani hırça ser kutka, dev tal û dil bırin,
Xwe li çepera Feriqê bırayê xwe re dıgıhıne.
Go: "Feriq bırayo, rebê alemê koka te bıqeline,
ji orta te derine, konê te ji nav kona hiline.

Ser dinyayê çı ferqa xwarziyê mırov û ewladê
mırov çı nine.

Lawo te yê şeş lawê mın kuştine,
were bıde xatirê Xwedê û pêxembera, quranê,
qurana nebiye,

Bedbext û tu bı tenê, Kerem bı tenê,
bıla çı wexta nav mala bavê mın rebenê
bê war û bê riş û bê urt nemine.
Kerem mêreki heyf e, navmala bavê xwe da be mêre,
e,

bıla li ber dilê xuşka te bımine.

Mın dit Feriq dıgot:

Xuhê mala bavê şewitiyê,
Xwedê koka te bıqeline, orta te derine,
Konê te ji nava kona hiline.

Çı agah û haya te ji dinyayê nine,
Gotina mırovê mezın rast e, derew nine,
Çı gava jin bıçine mala mêra,
agah li mala bavê xwe û bırayên xwe nine.

Tu nızani em neh bırakên te hebûn,
Keremê lawê te, heşt bırayên te bı destê xwe
kuştine.

Heke tu bawer naki, tu rabe çavê xwe li kozıka
bıgerine,

Meytê heşt bıraya ber çavê xwe bıbine.

Dınya ji me ra lazım nine,
Bela xwe ji mın veke, destê xwe ji pê sir û bedena
mın bıqışine.

Mın di diya Kerem lez dıke dilezine,
Çavê xwe li kozi û çepera dıgerine,
Leşê heşt bıraya ber çavê xwe dıbıne.
Binani hırça ser kutka, dev tal û dil bırin e,
Xwe li kozi û çepera Feriq ra dıgıhıne.

Got: "Feriq bırayo, rebê alemê koka te bıqeline,
urta te derine, konê te ji nava kona hiline.

Tu were bıde bextê quranê, qurana nebi ne,
Kerem mêreki heyf e, mala bavê wi bê mêre,
bıla ji ber dilê xuşka te bımine."

Mın di Feriq got: "Xuhê, mala bavê şewitiyê,
Mın daye te bextê quranê nebıne,
Tu here çemilê Keremê lawê xwe bıgire ji kozi û
çepera bıqışine"

Mın di, diya Kerem lez dıke dilezine, rêk û dirba
dişeqine,

Çavê xwe li koziya dıgerine,

Kozıya Kerem tê da dıbıne.

Go: "Keremo lo lawo,

Tu were şirê memikê mın helali te ye, xwe herami
te nine

Dınya mırin e, tu serê mın ê sıpi ser dinyayê bıra
xwe bıne

Ew çeperê mutabıqi te xalê te ye, keseki bıyani tê
da nine

Feriq daye mın bextê qurana nebıne,
Bes gule û barûta binani taviya teyrokê
bı ser çepera xalê xwe da nereşine.

Mın di, Kerem got:

Dayê mala bavê şewitiyê, tu neke nereşine
Hêsıra binani taviya baranê nebarine.

Mın baweri bı quranê heye,

Mın çı baweri bı mala bavê te nine
Çı qol û hesiyeta Feriqê bırayê te çı nine.

Mın di, diya Kerem kûrahiya herdu çavê dertine,
Çemilê Kerem dıgire, ji kozık û çeper dertine.
Heyla kulê tu bı kul bı, bıkevi mala Feriq de lorine.

Çı qol û heysiyeta mêraniya gel çı nine,

Dugma kuçıka çapê dızivirine,

Tılıya me li ser pesê dışidine,

Çavê xwe li duguha mirat dineqine,

Guleyekê li bejn û bala Kerem dıxine,

Destê lawê tını li nav destê dayê dıgerine, dayê lê
dayê...

Diya Kerem leşê Kerem li ber çavê xwe dıbıne,
Binani hırça ser kutka, rebenê hema dev tal û dil
bırin e,

xwe bı kozıka Feriq dıgıhıne.

Go: "Feriq bırayo, rebê alemê koka te bıqeline,
urta te derine, konê te ji nav kona hiline.

Te dabû mın bextê quranê, qurana nebi ye,
Çı kesê baweri bı quranê nine, li ser dinyayê fesad
e,

din û iman dı serê wi da çınine.

Mın di, Feriq got: "Xuhê mala bavê şewitiyê,
tu neke nereşine, hêsıra ji dilê kovan nebarine,

Keremê lawê te guleyek li mın daye,

Mın agahê ji destê bırinê nine.

Tu were li aliyê piştê bızivire, ebayê bırakê xwe
hiline,

Dil û gurçıkên mın ber çavê xwe bıbine.

Tu were mehasa mın ji lingê mın bıqışine,

Bıla hesreta ava Kaniya Nazê, li ser dilê bırakê te
nemine.

Xwedê xırab bıke, derdê bırayê te derdeki zor
muşkul e, zor çetin e

Xuşka Feriq li aliyê piştê dızivire, ebayê bırakê
xwe hiltine.

Dil û gurçıkên bırayê xwe ber çavên xwe dıbıne,
mehasa ji ser linga dıqışine,

Hetani diçe qurteke ava Kaniya Nazê jê ra bine,
Mebêje Feriq, wesiyeta Xwedê tehwil û tamam bi
ci tine.

Mîn dî, diya Kerem dike û dîlorine,
hêsira bi ser cenazê neh bira û heft xortan
dîbarine,

Go: "heyfa mîn şerê egida nine,
heyfa şerê neh xal û heft xwarziya ne,
heyfa mînê lî wê heyfê tîn, zarokê wan hûr in,
xîzanê wana şepirze ne,

Çend keçên bê kezi lî orta meydanê,
lî nava çadır û kon û perde mane, bê xudan û bê
xweyi ne.

Şerê xwe bixwetiyê ye, binani rişa pis e, derdê
koti tuneye.

Xalîqê jor dîzane çî derd û derman û imkana wê
çînine.

Rebê alemê tu vi derdi ser dinyayê,
ser çî eşîr û mêrê musulmana nebîni û kes nebîne.
Lo lawo, lawo...,

Berevkar : NEWROZ

" PIX "

VAZGAL

Lî Kurdistanê, lî bajarê Sêrtê jî xelkê
Perwariyê dinek bi navê Ehmo diji.
Ehmoyê bejînzîrav û jar wek
piraniya dinan şev û roj dîgere, jî pişt
va nêzîki mirovan dibe, "pix!" dibêje
û wana ditirsine. Ki dîzane dibe ku bi
vi awayî heyfa xwe jî insan û
sazûmana zordest distine.

Piştî hukma faşîst ev Ehmoyê din, lî
Sêrtê leşkerên Tirk şevêki rakire ser
piyan, hêwirze xîste nav û wana mat
kîr.

Wan rojan hukma faşîst û hevalben-
dên wana lî ser welatperwerên Kur-
dan bêeman teda û zulmê pîr kiribûn.
Bî dek û dolavan, bî propaxandên der-
ewin dixwestin jî bo êrişê arone peyda
bîkî. Dîgotin "terorîst wê bavêjine
ser bajarê Sêrtê.

Dî wan çaxan da şevêk dilê Ehmo ge-
rin xwest, rabû derkete der. Lî kuçe û
zîkakan carna dîgeriya carna jî jî ci
hîldîpekiya û bî rêva dîçû. Berbî de-
riyê nizamiya eskeran çû, gavên xwe
nêrm û hêdi hêdi avêt, nêzîkê nobedar
bû û nişkêva "pix" got. Esker jî xwe va
çû, tîving jî destan kete erdê û herdu
bî hevraz deng derxistî. Ehmo ke-
niya û dî rîya rast û fireh da disa
banzda vi ali wi ali, rêvaçûyîna xwe

dom kîr.

B dengê ketîna esker û tîvinga wi, no-
bedarên dînan rast û çep gulle barandî.
Alarmê lîxistî û Ehmo dan ber gul-
lan, hemû bajêr bî dengê gullan lenzî.
Lê nîkarîna Ehmo bîkujî. Ehmo car-
na xwe dîde aliyê çepê, carna aliyê
rastê û carna jî raste-rast dîreviya,
saqoyê reş û peritî jî navmîlê wi
şîqitî kete erdê, lê ew nesekîni û filitî.
Ew jî mîrinê filitî, lê ehlê Sêrtê heta
sîbê jî destê esker û polêzên xwînxwar
nefilitî. Saqoyê Ehmo wek delîleke
mezînan bîrîne cem sergerdeyên xwe.
Sîbehtîrê mirovêki istixbaratê (MÎT)
saqoyê Ehmo naskîr. Lê jî mîllet
veşartî. Disa dîgotîna ku terorîst îşev
avêtîne ser eskeran, şer çêbûye û re-
vîyane nav bajêr.

Derewên wan jî ali Ehmo hat
pûçkîrî. Heval û hezkîriyê Ehmo
pîrsa saqoyê wi kîrî, ew jî hal û
meselê jî wan ra got. Dema virên wan
eşkere bûn, hatîna Ehmo gîrtîna bîrî.
Lê pîr nebîrî wi berdan. Jî wê bûyerê
şunda hemû kes jî Ehmo daxwaz
dîkîna ku bibêje ka çawa eskerên
Tîrkan tîrsandîye, wana kîriye ele-
wat û jî destê wana filitîye.

"RIYA BERBI TAVÊ"

Ew ji wê nîfşa ronakbiriya me ye, ku di salên 50 da dest bî xebatê kırıye. Cehdand da ku xebat û kırımên nîfşa beri xwe bide mehkemkırın, lı pey ronahiyên nû geriya bona bêtur gulvedana çanda me.

Rızaliyê Reşid dı gundê Kurekendê da (niha Ferik, nehiya ecmiyazinê) hatiye dınyayê. Xwendına bılnd lı Erêvanê stand, lê minani hınka derheqa jiyana bajaranı ya "rehet" da nefıkırı.

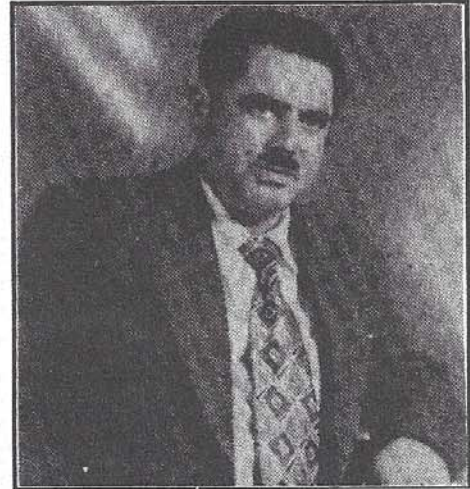
Vegeriya gund û xwe pêşkêşî xebata perwerdekirına zarokan kır. Weke sıh salı bû mudurê dibıstana gundê xwe, zarok hını xweşî û şırınaya zımanê dê kır.

Gotneke pêşıyan dibêje: "Bı gulekê bahar nayê". Hela zû va wexta cara pêşın ez çûme Kurekendê û bı Rızalı ra bûme nas. Ez gıhiştıme wê baweriyê wekı dı gundeki da ronakbırek jı dıkare gelek tışt bıke. Xasıma wexta ew dı mala eşırê da mezın bûye, ne tenê bı kıtêban, lê bı erf-edetên mıletiyê hatiye terbiyekırın. Wexta pê ra qıse dıki, jı kurmanıciya wı ya delal, rabûn rûnıstandına maqûl, xeysetê wı yê mılûk tê nabı. Bı cıwanên gund ra qıse dıki ku ber destê dersdarê xwe yê hezkırı hatıne terbiyekırın, şa dıbi wexta merıfet û maqûliya wan dibını. Ê hungê disa gotına pêşıyan tê bıra te: "Dersdarê wı dersdar bûye."

Rızaliyê Reşid bona xebata xwe ya dersdariyê ya pırsale hêjayı nav û hurmeta bılnd bûye. Bı madalya û hurmetnama va hatiye rewakırın.

Xên jı dersdariyê, em Rızaliyê Reşid herweha wek şairekı navdar dınasın. Ê hergav dema gotın tê ser efrandınên Rızaliyê Reşid, navê pırtûka wı ya ewlın dıkeve bıra mı. "Berbi Tavê". Pırtûk dı sala 1964'an da neşır bûye. Ê eva weke sıh salı ye, wekı şair Rızaliyê Reşid bı wê tirêja tava xwe bawer e.

*Bavê mun tum mun dınhêri
Ê xweziya xwe bı mı dıanı,
Çawa gul dıdım lı rû dınê bı
tava vi ezmanı.
Mın go: Bavo tê birkırınê,
vi erdı vi mıkanı.
Gulê şayê te nukandıye,
roja mı xweş te anı.*

Rızaliyê REŞİT

Rızaliyê Reşid şîera "çê nake". Ew çı dirêj e ser kaxez, jı dılı wı yê temiz, jı pencê tava ruhê wı dıxulıqın. Xetên wı bı gılı-gotınên kurmanıciya dewlemend in. Lema jı jı bıra merıv naçın.

*Zeri kelma te şırın e,
hınk şekarê nevat tev e,
Herçi kelma şırın seh kır,
bê wê sedê tucar nabe,
Heft xweziya mı ewı xortı
seda şırın ra heval be,
Zeri lutfê şırın bêje:
Xorto zeri lı te helal be.*

Tama (lezzeta) efrandınên Rızaliyê reşid gund, çıya û banyên zarotiya wı ne, tebiyeta bedew, huba dilê bengi, hızkırına berbı weten e (niştıman e). Xetên şîerên wı, bı hemdê xwe, mına ava kaniya zelal dıxulxulın, bêyi deng û awazên qelp.

Wek şairê eslı ew bı serpehatiyên gelê xwe, wela-tê xwe va dıji, bı serkevtınên wan şa dıbe, berxwe dıkeve bona kêmasıyan.

Mın dıxwest du gotın derheqa qelibotkên wı da bıgota. Efrandınên bı vi rengi, dı nava literatûra me da zehf nımn. Rızaliyê Reşid, jı wan şairên me yên pêşın bû, ku qelibotk nıvisin. Dı qelibotkan da ew lı ser wan kêmasıyan dısekıne, ku hela (hej jı) dı nava cıvatê da, dı xeysiyetê hınk merıvan da hene. Badılhewa nıne, wekı gelek qelibotkên wı dı nav gel da ezbere tın gotın. ("Xezûrê kêfxweş, bûka bê zıman", "Hewı ku heye", "Malwêranê xweyi du jin" û gelek gelekên mayın)

Rızaliyê reşid, şairekı lirik e, xwedı raman û hisên nazık e. rast e şairê me yê hezkırı idı 60 salı ye, lê kela wı ya efrandariyê hela hê gurr e.

Babayê KELEŞ
(Jı "Rıya Teze", 30.11.1989)

BEYANNAMEYA ŞÊX SEIDÊ PİRAN

Ev belavoka han, ji ali Şêx Seidê nemir va, di Adara 1924'an da bi Kurmanci û Tırki hatiye nwisandin û li Kurdistana Tırkiyê hatiye belavkirin. Belavok li bajarên Erzurom, Wan, Bedlis, Diyarbekir, Xarpût û Meletiyê belaw bûye.

Li gor agahdariya kovara "Çarçira" (Adar 1989, hejmar: 4,5,6-Stockholm) ev belavok di sala 1960'i da di kovara "Rojî Nwe" (hejmar: 7, sal yek, Teşrîni Yekem, 1960, Çapxana Kameran-Silêmani, rûp: 36-39) da, bi zaravê soranî hatiye çapkirin. Kovara Rojî Nwe ji, vê belavokê ji Îsmail Heqî Şaweys girtiye. Belavok an ji ali Îsmail Heqî Şaweys an ji, ji ali berpîrsiyarên kovarê hatiye wergerandin. Mîxabin ku eslê belavokê, angû Kurmanci û Tırkiya wi nehatiye çapkirin.

Em bawer in ku di wê demê da gelek belavok hatibin belavkirin. Lewra Şêx Seid bixwe, bi xebateke rêxistinî haziriya serhildanê kiriye, li gor dewra xwe insaneki zana û têgihîştî bûye, di pîrsa netewayî da bi bir û bawerî bûye ku ev bawerî li dadgeha Diyarbekir a "îstiklal" ê da jî hatiye xuyan.

Mîxabin ku Tırkan, Osmanîyan bi navê din û xelîfetiya îslamê, ev 400 sal in ku me hêdi hêdi dil û bîndest kirine, berbî tari û nezaniyê birine û riya nebûnê anîne ber me. Ew bixwe miriyê behra zîndîyan dixwîn û me ji bî xwe ra dîkşînin. Êdi xwe çemandin jî bo zordaran û tariperestan.

Van Tırkan, her jî mêj va bi koçerî hatine nav me û bi dek û dolaban xwe damezrandine, welatê me zêft kirine û wêran kirine. Kurdistana tu cara weke iro kavil nebûye û weha nebûye hêlîna pepûkan, cihê gur û Bozkurtên Tûrani. Welatê me wîsa bêbeş û hejar nebûye, lê rewşa me ya iro perîşanî û malwêrani ye, û tu Kurdek, tu dindarek viya qebûl nake.

Li ser me hemûyan ferz e, ku em xwe jî vê jiyana tal û bêbextiyê rîzgar bikin, jî bo vê yekê pêwîst e em jî riya rasti û heqparêziyê dernekevin, jî mirinê netîrsin, jî riya heqstendîne nerevin. Jî bo hestiyê navdariya bapiran, gel û welatê me, em canê xwe fîda bikin.

Li hember serbazên (sûbay) Tirk, bi

taybetî jî li hember zabîb, serok û qumandarên tirk, ku di derheqê jin, keç û zarokên me bi zalimî bizivîne (xebîtinê) û bi eksa din kuştinê kirine, em rawestînin û tola wan bêgunehan, bê deselatan (rebenan) û bêçekan bîstînin, xwîna wan li erdê nehêlin. Lê li hember dil û birindaran nerm û bi rehîm bin.

Pêwîst e em li hember serbazên tirk jî, ên ku şer nakin û xwe teslimî destê me dikin, nerm û bi rehîm bin û wek birayê xwe reftari ligel wan bikin (rê nişani wan bîdin).

Di şeran da destên we nelerîzin, jî mirinê netîrsin, çûnki jiyaneke vala, pûç û dûr jî dinyayê, jiyana bêbeşî û bedeselatî, jiyana pîr bi xem, cefa, tîrs û keserbarî jî bo me hemûyan şermezari ye. Mirinek azayane jî wê jiyana hêsirî gelek xweştir e.

Aşkera ye ku tirk bêsoz in, û li hember kurdan pîr zordarî û nemerdî dikin. Divê em kurd jî, derseki wîsa bîdin Tırkan ku tu cara jî bir nekînin û rûreşî û pîrêzên Tırkan ên gurîti jî bo hemû cihanê aşkera bikin û bîdin

xuyan ku çawa bê feyde, wêranker, gur, hov û xwînxwar in. Dî şûna ku em dî nav van zordaran da bê feyde bijin, dî riya heq û rîzgariyê da şehîdbûn, bî komiti mîrî şîrî û xweştir e.

Heta mîrî jî bo wan bîrayên kurd, jî bo wan zarokên nazdar ku wê lî dû me bijin, divê em temrîn û dersan jî canfidayîya xwe wergîrî û jî bo duwe-roja jiyana wan gewherek pêşkêş bîkî, da ku jî riya heq û rîzgariyê dernekevin û berbî ronahiya jiyane bîçî, bîlîvî.

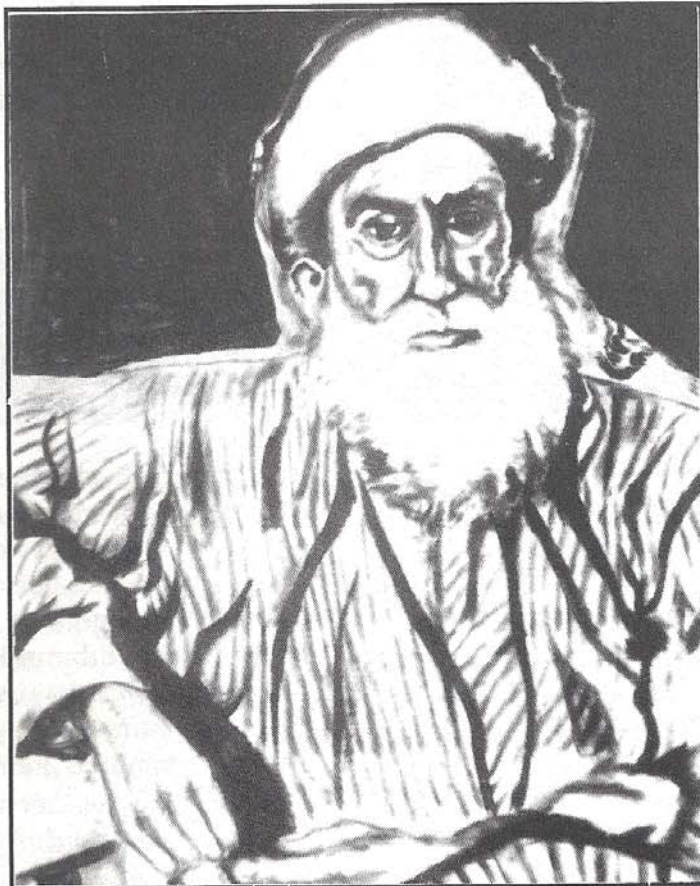
Hewl bîdî ku em bî rûyekî sor bijin, ku em hemû dî riya azadî û serfiraziyê da bî komiti bîmîrî, nav û nişanek bîlînd jî bo netewa xwe peyda bîkî bî yekîtî û bîratî. Berxwedan û hewildana bî komel pîr bîlînd e, û divê bî hemû dînyayê bîdî xuyan ku em lî hember zordarî û bê edaletiyê serî hîldî û dî berxwe dîdî. Divê em hewl bîdî ku dî herdu dînyayan da bîratîya xwe ragîrî û heqparêziya xwe xwedî kî, da ku lî hember Xwedê, heqiyê û mîrovatîyê şermezar nebî û lî herdu dînya bêpar nebî.

Ey gelê kurd, başî û xîrabî bî destê me ye.

Bî bîr û bawerîya me bî xwe nebe, em tucar rîzgar nabî û jî tariyê dernakevî ronahiyê. Divê em dî berxwe bîdî da ku herdu dînya bî destê me keve. Em dî bî zordariya Tîrkan da pîr mane. Eger çavên me tîm lî wan bî, em ê her bê dest, bê can, genî û rîzandî bîmînî. Heta iro ev çar çerx e ku Tîrkan kî û dijîmînatî, zexelî, bêkari, hevkuştî, talankîrî û malwê-

rankîrîne dane me. Tucar nezaket, .başî, nermî, jî hev ra rûmet nişandan, hevdu efûkîrî, zanî û huner hîni nekîrîne, hemû deman rê û cîhên koçeriyê nişanî me dane.

Heta kengê em ê weha bê feyde dijîmîne hev bî? Êdî lî ser rê û rêçîka Tîrkan çûndî bes e... Alikariya Kurdan dîgel "Kemaliyan", ne jî bo dînya ne jî jî bo axretê nayê efûkîrî. Êdî berbî ronahî û azadîyê, berbî bîratî û mîrovperweriyê bîmeşî. Me Kurda jî dewra "Mem û Zîn" heta iro jî xwe ra jîyanek çê nekî, me hêviya Ahmedê Xanî bî cîh neanî, lewma em perîşan û belengaz dijî û kêfa dijîmî lî xwe ani.

Êdî canê Ahmedê Xanî, dengê şîrî a azadî, Mem û Zîne bîlînd bîkî, hêviyên bav û kalên me bîjîninî, armanca wan bî cîh bîninî.

Ey gelê Kurd!

Em baş dîzanî ku dî rojên reş û tengasî da Tîrk hawarê jî

Kurdan xwestîne, lê dî rojên xweşiyê da neteweya kurd nas nekîrîne û jî destkeftiyên me, me Kurdan bêpar hîştîne, û ne ku tenê sozê xwe şîkandîne û bî cîh neanine, her wîsa dema ku keysê ditîne çek û sungiyên xwe derxîstîne û xîstîne singê Kurdan. Bî vî rengê nemerdî, bî xîyanet xelata kurdan dane.

Fe'teberrû ya ûle l'ebzar.

Adar, 1924

ŞÊX SEÎDÊ NEQŞÎ - Pîran.

Dayê AMÎNE

"Kurên mın dı rêka namûs, şeref û azadiya Kurdistanê da şehid bûn"

Me weşandina nameya Dayê AMÎNE bi munasebeta 8'ê Adarê Roja Jinên Dinê pêwist dît û em bawer in ne tenê jinên Kurd, her wisa wê hemû jinên cihanê derseki ji vê jiyana pirozbahi derxin.

Ez xelkê bajarê Sineya qehreman im. Navê mın Amine ye. Emrê mın ev sal xwe li 44'an dide. Ji ber vê hindeki ez him pêşmerge me, him ji dayika 4 pêşmergeyan im. Hemû/hevalên pêşmerge dibêjine mın, "Dayê Amin".

Eger ez kurtejiya xwe ji we ra bêjim, ez bawer im weki jina hemû jinên Kurdistanê ye. Lê ewa ku ji mın û xelkê mın ra cihê serfirazi û serbilindiyê ye, ev e ku ez bi çar kurên xwe va di nav refên pêşmergeyan, bızava rızgarixwaziya kurdistanê Iranê da, bi Hızba (Partiya) Demokrat ra li hember zulm û zorê xebatê dikim û di vê rêyê da mın 4 kurên xwe ji dest dane. 3 kurên mın, bi gotineke rasttir kurên Hızb û şoreşê, li çeperên azadi û serbestiyê da şehid ketine û yek ji di nav meşqa şerê şoreşvaniyê da bi girani birindar bûye. Bi alikariya Hızba me û dost û hogirên mirovhiz û xerxwaz, kurê mın ê birindar birin welatê Swêdê û li wir li ser dixtoran dimine û ji bo leşxaniya xwe wextê xwe diborine.

Kurtejiya mın bi vi awayi dest pê dike. Ez qiza malbateke jar û belengaz im û li bajarê Sine (Sinandej) hatime dinyayê. Jina me ji weki hemû kedkar û zehmetkêşên Kurdistanê, di nav zelûli û perişaniyê da dimeşiya û bo pariki nanê helal bi şev û roj me xebat

dikir. Bi kurti me jineke neji û nemir hebû. Malxoyê mala mın karker bû. Em xudanê 7 zarokan bûn, 4 kur û 3 qiz bûn ewana.

Em di nava şerê jinê da berxwedan û xebatê elimine. Lê eger em li jina xwe ya bori binihêrin, em dibinin ku çend çetin û dijwar bûye. Her ev çavkaniya jinê û rastiyên rewşa me, em xistine refên şoreşê. Xasîma Hızba Şehid Qasimloyê nemir, pêşengê mezin û nemir ê gelê me, bersiva van hemû xwestekên di nav cerg û dilê me da ani nav meydana.

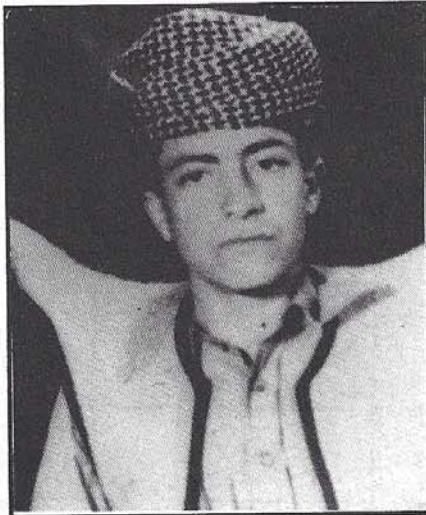
Mın ji vê yekê di sala 1979'an da keyseki baş zani û ketime nav refên HDKÎ (Hızbi Demokrat a Kurdistanê Iran). Li bajarê Sineyê mın û zarokên mın, li nav wi bajari da bi çelengi pişkdariya hemû rewş û rêkên xebatê kir. Her ji ber vê yekê mala me hertim weki meqereke pêşmergeyan û Hızba me bû.

Wextê ku rejîma melayên kevneperest êriş ani ser Kurdistanê û xasîma ser bajarê me, em pêşmergeyên Hızbê li ser destûra Hızbê, ji ber ku bajêr xirakiribûn, ji nav bajêr kişiyên dere û daketîne nav deşt û dol û çiyayan. Hingê rewşa xebata me guhuri û em bûne partizan.

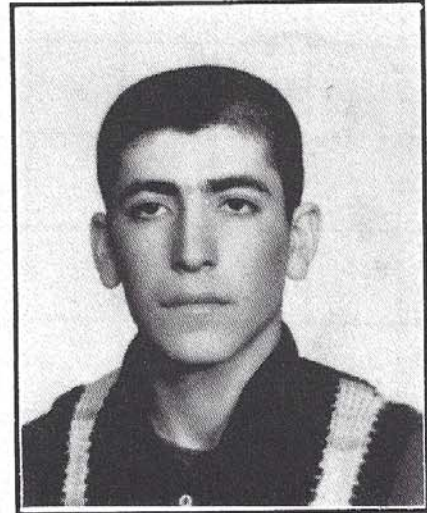
Ev sal dibe sala 11'an ku ez tevi xweşmêrên

Şehid: PERWİZ

Şehid: SIROZ

Şehid: XUSRO

demoqrata lî serê çiyayên Kurdistanê qehreman dirêjî didime xebata azadi û xudmuxtari û demoqrasiyê. Pêştir ji min got 3 kurên min ên bî navên Sîraz, Xusro û Perwîz dî rêka armancên gel û welatî da canên xwe kirine qurban, yek ji bî niverîhi xilas bûye. *Lê eger bîn û ji min bîrîrsîn, tu xemgîn û pîrkovan î? Ez dikarim bêjim, naxêr, kurên min dî rêka namûs, şeref û azadiya Kurd û Kurdistanê da şehid bûn. Rast e, jina wana kurt lê bî şêrane, serfirazane û pîrrûmet bû.* Diyar e weki dayika ki ji me heye ku bo cergê xwe neêşîn, dîlkovan û cigexwin nebîn. Lê em gelê Kurd û xasîma gelê me yê lî Kurdistanê Iranê, bî pêşengiya Hîzba Demoqrata, bî başî nişan daye ku şehidbûn ji me ra armanc nine, em ji bo jinê şer dikin. Mîrîn, dî rêka azadi, aşîti û biratiyê da pîr xweş e. Eger bî hev ra, welat û gel rîzgar bibe û ev şerê neheq lî ser me xilas bibe, dibe em cangorî bîbîn, qurbanan bîdîn. Xasîma dayikên Kurd, jin û qîzên Kurd dibe ku şervanan xwedi bîkîn, mezîn kîn, pê bergirî û evindariya azadi û serbestiyê te jar bîkîn û bîşînin nav meydana xweşmêriyê. Jî mêj va hatiye gotin: "Şêr şêr e, çî jin be çî mêr be".

Rêka azadiyê û şoreşê xwin e, agir e, renc e, bîrçîti ye, pîr dijwar û çetin e. Lê dî vê rêkê ra mîrov û mîrovati xwe dîgîhine heq û mafên xwe.

Bawer bîkîn dî nav wê dijwariyê da, jin pîr xweş e, çunki bî tevayî meriv bî hemû êş û janan va nasîyar dibe. Ew roja ku min kêf û seyran dikir ev bû ku, pêşmerge rêz dibûn,

dadiketîn nav deştê, lawîj û kîlamê azadi û Kurdiyê dîgotîn. Wextê dilan dîgirtîn, wextê ji avê çemên boş ên bîharê derbaz dibûn pelav, dersok û tîştên me dî avê da dîçûn, dengê kenî û kêfa me bîlînd dibû. Pîr xweş bû. Min nedîzani ku ez berbûki me û tu şane ji nine ez berbûkiya azadiya me, heta serkevtîne em ê vê dilanê xebêrdîn. Min pê xweş bû, ku dî vê dilanê da, ku bêguman wê rojekê wîsa lê bêtîn, bî hezaran dayik û xuşk dest daba çekên şehidan. Çî kur an yarê wan, tevi me dî vê govendê da kîlamên bengîniyê bigotana.

Bîrano, ez pîr serfiraz im ku, ev roj weki pêşmergeyêke Kurdistanê dî nav refên HDKÎ da xebatê dikim. Her wîsa serbîlînd im ku dayika 3 pêşmergeyên şehid û bîrîndareki me.

Lî vîra ez dîxwazîm careke dîn bêjim, wek dayikeke şehidên rêka rîzgarîya Kurdistanê:

Bîla hemû neyarên gelê me û şoreşa me bîzanî ku, şehidkîrîna pêşengê Hîzba me, serokê navdar ê Kurd, mamosteyê jêhati û nemîr Dr. Qasîmlo nîkare me ji rêka me bike, agirê azadi û rîzgarîyê dî nav dilê me da bîvemîrîne. Ocaxa gelê me kor nine û natemîre. Ew gelê me, wê her wîsa şehid Dr. Qasîmloyan bîafîrînin. Bî kurtî heta gelê me û çiyayên me û dostên me hebîn, em ê her hebîn, berxwedan û serhîldan hetanî serkevtîna gelê me wê berdeyam bike.

Dayê AMÎN
Lî Kurdistanê Iranê.

KÎ DIBÊT MIRÎ!

XELÎL DIHOKI

Li vi bajêrî (1)
 Ne kew awazekê dibêtin!
 Ne ji layê genç û xortan,
 Dengê stranekê diêtin!
 Ne zaro yariya diken!
 Ne zeryên şeng û ciwan,
 Kezi û biska divehlûn.
 Ne ji şê diken!
 Ev çi dem e?
 Metin yê par mij û tem el
 Silav û rûbar û kani ji dipeyvan.
 Hewar eve çi sitem el
 Tênagehûm gelo çûna,
 Ev bajêre hund bi xem el
 Lê deng hat û axinek pê ra.
 Bol û çiya lê vegêra.
 Di van roja da, dinya hejiya.
 Stêreke geş ji esmanê,
 Torê Kurdî, ket û rîjiya.
 Di van roja da.
 Heval "VEHÊL" 1 (2) wexêr kir.
 Tiji cerg û himavên tev welatiya,
 Kul û xem kir.
 Gohîştî bûm, dilê min sot û kizirî.
 Ey "şairê" hemî dema,
 Şemalka jinê hulkarî.
 Kî dibêt mirî?
 Bawer bike, ew mirovê,
 Ji rastîya ra, çepera ji singê xwe çêket.
 Qet namirî.
 "Yê xwe disojî, da rêka yên di ron biket" (3)
 Yên di dîntzîmî,
 Bes ew e li esmani dîfirî.
 Yê ber perê ditroka wî,
 Sipl û paqj bîl namirî.
 Lewra heval,
 Navê te ji di nexşeya vi welatî da,
 Hate çandin.
 Helbestên te, ne dên dizin,
 Ne firotin.
 Di kûratiya tev dîla da,
 Dêne gotin.
 Evca çewa, dê bîn mirî?
 Tu saxî û her hazîrî...
 Qet namirî...
 Qet namirî...

(1) Mebest "bajêre" Amêdîyê ye.

(2) "Vehêl", nasnavê helbestvanê nemur Şeban Ehmed Şeharî ye.

(3) Ji helbestvanê nemur Nazim Hikmet wergirtiye.

JI DÎROKA KURDISTANÊ

Ji Gernama
EWLÎYA ÇELEBÎ

ÊŞA KUTANA PÊNCÎ DARAN

Werger: DILSOZ

Şikr ji Xwedê ra, Kela Bedlisê di sêşema bist û pêncemîn a Remezana 1065'an (29'ê Tirmeha 1655) da bi hêsani hate stendin. Seresker Yusuf Kethuda tevi hezar eskerên bijare û parêzkar hatin tayinkirin, sêsed odayên qesra Xan, xezine û çilxaneyên wî hatin zeftkirin û bi mora vi feqirê (E.Çilebi xwe xesd dîke) hatin morkirin; disa derê kelê ji alî derva va hate girtin û berbî rezê Xan deh hêz Sekban û sarîca, deh serdergevanên bijare, ji hêza Wanê eskerên bijare û serapê çekdar tevi Efendiyê Diwanê Gınaizade Ali Efendi hatin şandin. Û piştî ku sêsed û şêst odayên der û hundir... hatin zeftkirin hemû cebîlxane, xezine û çilxaneyên Xan ketin dest û bi mora serbazê dergevanan hatin morkirin. Piştî ku Serbaz heta kela jêrin, hema wê gavê Yusuf Kethuda, serdarê kelê Karaalî Ağa, aqayên kelê, serbaz û heftsed kesên din, ku di kelê da mabûn û şer kiribûn, destên wan li pişt serê wan qeyd û bendkiri tevi alaya mezînan dan pêşiya xwe.

Gava ew tevi alaya mezînan bi rêva dîçûn, her yek ji wan wek berxan dimariyan bi hewarên "hey lawo!", "wey dayê!" û "wey bavo!" dîgiriyan û wisa hewar û fizarek ketibû wê derê ku, te dîgot qey roja mehşerê ye. Bi vi halê ne hal heftsed kes qeyd û bendkiri, li pêşberî konê paşa li benda celadkirinê dîsêkînin. Paşayê adîl di binê sidara konê xwe da, li ser kursiyê rûnişt û got:

- Vana çî ne?

Yusuf Kethuda got:

- Vana ew kes in, ku li kelê li hember padişah seri rakirin û şer kirin.

Paşa got:

- Lê ew heftsed û pêncî kesên destgîrêdayî û cigersotiyên ku gavî berê min wana azad kir ki bûn?

Yusuf Kethuda got:

- Sultanê min, wana, ew kesên ku bi eman ala rakirin û bi eman ji kelê derketin, ku gîşt bajari bûn, te azad kir. Lê ew heftsed kesên

han, peyayên Xan in û pişti emanê me xapandin û di kelê da di berxwe dan. Vana ew kesên ku, ji bi kuştina wan sê roj berê ferman hatibû. Ferman ê sultanê min e, got û dengê xwe biri. Lê di vê diwanê da bi hezaran kes li piya, "gelo wê halê van insanen çawa bibe", di gotin û hatibûn temaşê. Celadan bi qevda şûran girtibûn û xwe amade kiribûn.

Hema wê gavê Paşayê mezin got:

- Kanê serdarên vana yê bê edeb? got û pêra serdarên wan anin pêş. Paşa dit ku, serdarê pis bi navê Karaali merîveki reş, eşqiyaki pis ku kuştinê heq kirîye û serserîki ye, lê paşa kûr û dûr bala xwe dayê:

- Lê vana çî ne? got.

- Vana xîzmetkarên wi ne. "Zû cellad!" got Paşa û hema wê gavê cellad, axayên kar û barên hundirî û xîzmetkar ketin nava wan û hankan heftê kes ji nava wan hilbijartin û cendekên wan ên gence gencekîrî li ser hev kom kirin. Bi hikmeta Xwedê, Recebê Abaza yê xîzmetkar heft derbên şûr li yekî ji wan xîst lê derbên şûr bi qasî mîsqaleki laşê wi nebiri, ku wi ji vana heşt kes serjê kiribû. Wi disa hêz da xwe û wisa şûrek weşand ku, ew kesê han sed dev û rû li erdê pij bû, rabû piya û got: "Eman (hivî û rîca) Paşa, ez bê sûc im û xerîbekî terkewelat im. Bavê min ê rehmetî, li Helebê nivîşteki nivîsî û di nava heykelekî (xuyaye ku heykel, minyatûr e) sêrkîrî da, di nav porê min da bi cih kir. Ez ji hemû qeza û belayan heta mirînê tîm parastim. Ji ber vê yekê şûr laşê min nabire." Paşa vi kesî azad kir û di hêza Wanê da ji bo karekî dûr dirêj wi tayîn kir. Disa Paşa got:

- Bre Kara Erebe ku dişibe serdarê bela binî! got û dû ra feqîr axayê min ê Kara Ali anin, di meydana siyasî da pê çok dan kutan. "Bre gazi Ewliya Çelebiyê me kîn!" got: Min got "Lîbê Sultanê min".

- Bîbine Ewliyayê min, do serê sibê li ser diwanê, êvarê min xewnekî dit: Min negot ku, ji nava gelek kîrmoriyan yek jê piyê min gez kir, lê yê dîn gez nekîrî? Her weha ew kîrmoriya reş a ku piyê min gez kir ev kafîrê han e, ku gava xwe li kelê girt canê min êşîya bû, zû wi bikujî! got. Gava cellad şûrê xwe tazi kir, min got:

- Eman Sultanê min, te jo bo xewna xwe got ku, te wi di xewna xwe da azad kirîye! Wi ji bo xatîrê padişah azad bike, got û min erdê maç kir.

Paşa, gava ku got:

- Vi şeytani rakîn! Hema di cih da Kara Ali ji cihê xwe rabû:

- Wezirê mezin, gava ku hûn bûn waliyê Diyarbekîr ê duyemîn, ez nexîzmetkarê te bûm? got, axinekî kîşand û gîriya.

Paşa:

- Ha.. ew sûcdarê melûn tu bûyî, ku di şerê Çiyayê Sincarê da revîya û di vi şerî da car dîn ket destê min. Lêxî vi melûnî bikujî! Lê gava ku Paşa weha got, min zanibû ku nerm bûye.

Min disa xwe avêt dest û piyê wi û: - Sultanê min, kesê ku we azad kirîye car dîn nekujî, tesîra xewna we ev e, eman Sultanê min, min got.

Paşa, "De hadê bîla wisa be!" got.

Gava ku Paşa ji Kara Ali ra- Lê melûnê melûn, gava tu li Diyarbekîr xîzmetkarê min bûyî çîma tu revîyayî? got, Kara Ali got ku:

- Wê çaxê pîrsiyara "çîma hespê min ê kehêl bîrîndar e?" li min hate kirin, te li pêşberî hemû xelkê pêncî dar li min xîst û ez di nava xelkê da ruswa bûm. Ji ber vê yekê min di şevkî da xwe ji Sincarê (Çiyayê Şengalê) avêt Mêrdînê, ji wê derê derbasî Hesenkêfê bûm û ji Hesenkêfê ji derbasî Bedlisê bûm û li ba Xanê Bedlisê bûm xwedî mal û jîn. Ji wê demê vîrda kula pêncî daran di kûraya dilê min da ye. Ez bê guneh bûm. Hêj ji heqê min li ba Sultanê min maye.

Paşa:- Her weha ey nêmerd, eger te bi neheqî pêncî dar xwarîbe ez ji niha ji bo vê yekê te ji nav esker derdixim û azad dikim, got û Kara Ali hat erdê maç kir.

Paşa:- Lê nêmerd, tê bi nan û xwêya min perwerde bîbi û bêyî ku te nav û dengê min, heq û huqûqê min ên li ser te bîdi ber çavan, te çîma xwe li kelê girt?

Ali Axa:- Ji bo ku kula pêncî daran ji dilê min derê min xwe li kelê girt, got.

Paşa:- Melûn mîrxas e, tîm rastiyê dibêje, got û qeftanekî gîranbuha pê da li xwekirin, wi da ba Yusuf Kethuda û azad kir.

Lê heftsed kesên ku ji kelê hatibûn, şeşsed kes ji wan hêj ji destên wan li ser serê wan li wê derê sekinandi bûn.

Paşa got ku:- Lî gor fermana Padişahê me yê mezin ez ê wana qir bikim. Zû, bila kuştî yên kujdaran be. Kinc û eşyayên wan ji bila ji kujdaran ra be, got.

Jiber ku kes bi exlaqê Paşa nizanibû, min xwe avêt ser piyên wi û got:

- Sultanê min, do gava ku te behsa xewna xwe ji min ra kir, te sozê azadkirina şanzde kesan ji kir "Elkerimu iza ahde..."

Gava Paşa got:- Xwedê zane, min di xewna xwe da wisa dit. Niha here Ewliyayê min, ji nava kesên ku wê bîna kuştin şanzde kes hîlbijêre, lê ji bo her yekî ji rihê pêxember ra xitmekî fatihe bixwine, min got:

- Ez ê heştê xitîm bixwinim, tu ji bo her xitmekî du meriv efû bike.

Gava rîca me hate qebûlkirin, ez di meydana kuştinê da bi banga "fatihe" qiriyam, bi beşdariya xulam û nêrevanên Paşa min di şunda çil merivan da şêst û sê meriv neqand.

Paşa got:- Kuro Ewliya, ji bo fatiheki tu hemûyan dibî. Bes e.

Min feqirê Xwedê êdî cesaret nekîr û kesên neqandi şand konê xwe û xwarin da wan. Paşê cardin hatim konê Paşa.

Min dit ku Paşa hatiye xezebê, hêrs bûye û tevi xezirana (darê zîlek) destê xwe ji diwanê, ji ser kursiyê xwe rabû.

- Zû, bila vana bêne qirkirin û kuştî ji kujdaran ra bin! qiriya û bi fermana wi hemû Sekban û Sarîca wana (Kurdên dilkîrî) kuştin. Her yek ji wan jar û perişan bûbû û çaxa ku ji mindalên xwe diqetiyên melûl melûl dimariyan û her yek ji wan wek mihên li qenarê daleqandî, di destê qesab da bi hewar û fizar mîrîn. Wê derê bû wek mehşerê. Wê hingê ji Rojigiyan mêrqaseki ji destê kujdar filîti, şûreki ragirt û heft kesan da ber şûran, wê derê tevi hev kir û wê hingê Paşa:

- Nekujin, nekujin! got û mêrxasê feqir azad kir, wi kir eskerê Wanê. Piştî merivên dora Paşa û gîregîrên Wanê dengê şûran û wi hêwirzê ditin, li ber ketin.

Hanhanka min got:- Geli umeta Mihemed, çavên Paşa ji merivêki li ricakaran digere, lê tu

kes ji we naçe û rîca nake. Hûn nabinin ku bi fatiheki pêncî-şêst meriv ji bo min efû kir, hûn nabinin ku iro sê roj e ev meydana han ji xwinê bûye gol. Kuro herin rîca bikin! Axayên Paşa çûn xwe avêtin ser dest û piyê Paşa:

- Sultanê me, fermana padişahê me hate bi cih anin, yên ku ji ber şûr filîti azad bike, gotin û rîca kirin. Rîca wan hate qebûlkirin û pêncsed kesên mayin xilas bûn. Û her weha di vi şerê da ji alî Xan 1065 kes şehid bûn, sal ji 1065 bû û evya rastlêhatîneke (tesaduf) bi xêr bû. Ji alî Paşa ji, nehşed (900) kes hatibû kuştin.

Her weha ji Xwedayê mezin va eyan e ku ev دنیا û karxana han bi hêwirze hatiye sazîkirin û insan ji berê va hatine kuştin û qirkirin.

(Gername, cild IV, rûp: 232 - 235)

PIŞTÎ ŞER

Pîştî şer em çûn temaşa kemingehên Paşa û Xan. Em ecêbmeyî man ku çawa eskerên me li ciheki weha kevîr û asê, cendek li ser cendek qira wan anîne, "Îlahî qewet û qudrêt ê te ye. Zû bila ehlên Bedlisê van cendekan veşêrin! Şehidên me ji li ciheki hêşinahi veşêrin, birindarên me bîbin ba doktoran!" Her weha Paşa, temîni kir, hate konê xwe û meclîsa şêwrê dani.

Dema ku ber konê Paşa ji merivan tîji bû, serdergevan hate pêşberî Wezîr:

- Sultanê min, Begên Kurdistanê yên ku nehatibûn civîna mezin, Begên Hizan, Karnî, Zerbakî, Keşanê şandîna hawarê û daxwaziya hevdiyanê dîkin, got.

- "Pîştî ku Basra kambax bû." "Conega mir nîr şikiya." "Îş ketîye rê û êriş hatiye pûçkirin" dibêjin, feyda hatîna van xayinên gunehkar ji niha pêva çî heye? Bila bicîhîmin herin, got.

Axayên Wanê di cih da:

- Hêvi û dexalet Wezîrê mezin ê bi şan û şeref! Tu ji heqê vana derêyi! gotin û zarîni bi wan ket.

Paşa:- Vana, Begên Padişah in di eyaleta me da, belkî sedemeki wan ê nehatîne heye. Wa vana hatîne, lê wê halê me bi yên ku hawara wan nehatiye ra çawa be? Em ê bi wan ra çî

bıkın? Wê çaxê hûn bî riya hevdi tinê beyan bıkın, got.

Waniyan ji:- Em hêvidar in ku ew ji wek Xanê Bedlisê bela xwe bîbinin, gotin.

Ha me dit ku, ewil Begê Şirwanê hat. Bî dorê Begê Hizanê, Begê Karni, Begê Zerbaki û Begê Keşan hatin. Lê Begê Hizanê wek pelê payizê zer bûbû. Bî ricif hatin pêşberî Paşa û erdê maç kîrin, Paşa lî rûyê wan nenihêrt û deqeki şunda: "Vana çî ne?" got.

- Sultanê mîn, evya Şirwani ye ku jê ra dibêjin kurê Tatar, got serdergevan û wan da naskîrin. Piştê Paşa got:

- Ev Çî çelebiyê bî rû ye ku rûyê wi wek pûrtê diwanê ye.

- Lê ev ki ye?

Begê Karni ye?

- Kuro bêiman, tu ketibûyi kijan çali û te nehati? got û berê xwe da hemûyan.

Gava ku Axayê Erciş û Adilcewazê yên Wanê, "em ê van Began lî ku derê bıkın mêvan? Jî Begên me ra hurmet bıkın", gotin. Begê Karni:

- Sultanê mîn, konê me û eskerên me hene, em ê herin konên xwe, got.

Paşa dî cih da: - Rakın van kafiran! got. Tu nabêji ku ji berê va temini hatibû kîrin. Dî cih da heft Beg û Axayên Wanê, wana girtin û dî konên wan bî xwe da, bî zinciran qeyd û bend kîrin.

Wê hingê Mihemed Begê Melazgirê yê ku bî dû Xan ketibû, hat. Hespên wan westiyabûn, eskerên wi bêtaqet û bêmecal ketibûn. Gava ku Xan reviyabû, dî nava çiyayan da hesp, hêstir, barên giran, kon û gelek tiştên din veşartibû, lê bî heftsed ker û dused hespên kehêl wan eşyayan anin lî ber konê Paşa danin. Jî çiya, newal û gazan heftsed fîrarên mêrxas ên destgirêdayi anin, ku her yek ji wan bedêli kelekî bûn, çavên wan bî rûndîk, singên wan vekîri, axin û zare zara wan dîgihîşt esman. Serê pîraniya wan kesan ket binê şûrê celadê bê wijdan.

Dema ku wext giha nivro hemû çawîşên alayê, serbaz û esker lî ber diwana Wezir cîviyan û bando lê ket. Milet lî ser hev xurcî û talanên ku Begê Melazgirê ji meydana şer anîbû, hate belavkîrin. Ewîl sêsed kon lî ser-

baz û gîregîran hate dabeşkîrin, dû ra Paşa, konê Xan ê nexşandi da Mihemed Begê Melazgirê ku bî buhayê xwe sih hezar quruş dîkir. Hêstir û hesp, lî xaziyên ku bê hesp mabûn hatin belavkîrin. Hemû alet û şûrên cebîlxaneyî, hezar û heftsed tîving ji bo xezîna Padişah hate wergirtin û teslimê wezîfedarê cebîlxanê bûn.

Top û cebîlxanên din lî tetwanê, lî keştiyan hatin barkîrin û topên Adilcewazê berbî Adilcewazê, topên Wanê ji berbî Wanê hatin şandin. Jî bo bî karanîna şewşeki pêwîst, deh top lî ber kon hatin hiştin.

Piştê lî diwana mezin heşt qor bando hatin lîxistin, hemû serbaz û axayên ocaxê lî milên rast û çep dest, destên wan lî ser hev girêdayî ketin rîzê û wê hingê hemû çawîşên alayê bî devekî: "Xeza te pîroz be! Xwedê emrê dirêj bîde Padişah!" gotin. Piştî duayan Yusuf Kethudayê Paşa hat û destê Paşa maç kîr.

Paşa, ewil kurkekî reş ê samûr lê kîr, bî ser da ji qeftanêke giranbuha yê kember-dirêj û bî zêr lê kîr. Piştê Paşa bî destê xwe çelenkekî (kumê madenî, yan ji kumê bî gewher) sêçetel kîr serê wi. Çawîşên diwanê: "Qeftan û çelenk lî te pîroz be!" gotin û lî çepîka xistin. Dî pey ra lî gor protokolê wezîrê hakîmê Hekkariyê Mele Mihemed, Begê Mehmûdiyan, İbrahim Beg, Begên Pîyaniş, Gazîkîran, Bargîf, Erciş, Adilcewaz û Mûşê bî qeftan û çelenk hatin perûkîrin. Jî bo kesên ku nehatibûn hawarê û hevskîrî bûn, tiştêkî nehat dayin.

Paşa, wek diyarî, jî bo her kesekî qeftanek da Mihemed Begê Melazgirê ku ji eyaleta Erzurumê hatibû, Begên Xînis, Bayezît, Avanın, Pasîn, Tekman û Kûzûcanê û bî destê xwe çelenkan kîr serê wan.

Begê Melazgirê got ku: "Wezîrê mezin, gerçi Ewdal Xan çîl hezar pezên mîn talan kîr û kambaxkîrîna wilayeta mîn ji xwe ra kîr armanc, lê Xwedê te şaşîyan bîparêze ku te ji bo xatîrê mîn êriş bîr ser Xan. Me ji bî kin û xerez, bî ordiya ra şûr weşand û heyfê stend. Jî nîha pêva ez ji bo mîrîna xwe xemgîn nabîm.

...Dî 27'ê Remezanê ya sala 1065 (31'ê Tirmehê, 1655) da, jî bo Bedlisê Xanekî nû hate tayînkîrin.

(*Gername, cild IV, rûp: 236-239*)

PEYVÊN DÛHEV/1

Dı nav zargotın û nıvisarên Kurdan da peyvên ku lı dû hev tên pır in. Dı bıwêjê da maneyên hinek ji wana nêziki hev in, lê pırani cûda ne.

Ev cûre peyvên han gotın, qewımandın û salıxdanan eşkeretır û xurtır dıkın. Jı ber vê yekê Kurd dı qısedan û nıvisarên xwe da, pır caran wana lı dû hev rêz dıkın. Bı vi kari folklor û çanda me xusûsiyetên taybeti peyda dıke.

Me vana ji nav zargotın, efrandinên kevn û nû derxıst û pêşkêşı xwendevanan dıkın. Lê divê tu caran neyê birkırın ku, mirov vana dıkare zêdetır bıke, yan ji ji ber xwe derxe û bı kar bine. Hinek ji vana hene ku lı seranserı Kurdıstanê nayên bıkarananın. Hinek jê dı zaravê Soranı da nêzıkê van peyvân tên xebıtandinê. Hinek jê ji, tenê dı navçeyek Kurdıstanê da tên bıkarananın.

Jı ber ku rûpelên ROJA NÛ dest nade em van peyvân dı nav hevokeki da hin eşkere nişan bıdın û lı ber çavên xwendevanan raxın, me tenê peyvân lı dû hev rêz kır.

Berevkar: **VAZGAL**

A

- Abûr û şeref
- Acız û hızni
- Agah û xeber
- Agır û alav
- Agır û şemal
- Al û gewez
- Al û vêr
- Ap û bırazi
- Aqıl û feraset
- Aqıl û hış
- Aqıl û kemal
- Aqıl û merifet
- Aqıl û sewda
- Ar û heya
- Armanç û daxwaz
- Aşiq û maşûq
- Ava û avayi
- Awır û nezer
- Axır û aqûbet
- Ax û dax
- Ax û gor
- Ax û ox
- Ax û keser
- Ax û qebır

- Ax û wax
- Ax û zar
- Ax û axaler
- Axır û oxır
- Ayın û oyun
- Azadî û serxwebûn
- Azet û ikram
- Azet û xızmet

B

- Ba û babelisk
- Ba û bahoz
- Ba û baran
- Ba û boran
- Bac û xerac
- Bang û sela
- Bar û barxane
- Bar û pışti
- Bask û qanat
- Baş û qenc
- Bav û bapır
- Bav û bıra
- Bav û kal
- Bax û bostan
- Bedew û cındi
- Bedew û hori

- Behs û xeber
- Bejn û bal
- Belengaz û geda
- Belengaz û nezan
- Bend û ta
- Ber û best
- Ber û belav
- Ber û pışt
- Berf û baran
- Beri û berıstan
- Bertıl û bac
- Bext û iqbal
- Bext û miraz
- Bext û text
- Bext û wıjdan
- Bê qeyd û şert
- Bê rûmet û kırêt
- Bê ser û ber
- Bêri û bêriwan
- Bêtir û çêtir
- Bê dar û ber
- Bı dil û can
- Bı xêr û şahı
- Bı hış û zana
- Bibe û nebe
- Bıke û bılezine
- Bırc û qesr

- Bırq û jan
- Bine û binemal
- Bırsi û tini
- Bısk û guli
- Bısk û kezi
- Bısk û tûncık
- Bihn û reng
- Bir û bawer
- Bir û ray
- Boxe û beran
- Boş û betal
- Bûk û xesû
- Bûk û zava
- Bûn û nebûn

C

- Car û bar
- Cejn û yed
- Cerg û hınav
- Cerg û dil
- Cewr û cefa
- Cıl û berg
- Ci û mekan
- Ci û mıqam
- Ci û nıvın
- Ci û sıtar
- Ciwan û cehêl
- Ciwan û çeleng
- Cot û cobar
- Cot û ga
- Curm û cewab

Ç

- Çak û xırab
- Çav û dil
- Çav û rû
- Çek û Posat
- Çek û sileh
- Çeleng û sıpehi
- Çep û rast
- Çeper û kozık
- Çil û qerqaş
- Çil û sıpi
- Çit û berçit
- Çiya û bani
- Çiya û deşt
- Çiya û zozan
- Çol û beyar
- Çol û deşt
- Çol û çolıstan
- Çem û av

D

- Dad û bêdad
- Dad û hewar
- Dam û dezge
- Dar û devi
- Dar û dırı
- Daw û delıng
- Dax û hesret
- Dehl û dan
- Dek û dibare
- Dek û dolav
- Delal û xwinşırın
- Dem û dewran
- Dem û dezge
- Dem û wade
- Deng û bas (behs)
- Deng û gazi
- Deng û seda
- Deng û sıtran
- Der û cınar
- Der û deşt
- Der û devi
- Derb û ağır
- Derd û derman
- Derd û bela
- Derd û dax
- Derd û kul
- Derd û eş
- Derew û bêbexti
- Dest û bask
- Dest û lep
- Dest û mıl
- Dest û mıst
- Dest û pençe
- Dest û pê
- Dest û tılı
- Dest û tıvıng
- Destmal û gustil
- Dev û dıran
- Dewa û daxwaz
- Dewa û doz
- Dawet û dilan
- Dawet û şahı
- Dewlet û mal
- Dewr û dem
- Dewr û dewran
- Dewr û zeman
- Deyn û bar
- Dezga û dıkan
- Dêl û biji
- Dêw û cınawır
- Dijwari û tengasi

- Dijwar û xedar
- Dil û ceger
- Dil û gurçık
- Dil û huş
- Dil û hınav
- Dılovan û mihrıvan
- Dılxweş û kamıran
- Dıkan û bazar
- Dınya û alem
- Dil û gotın
- Dırûv û girêdan
- Din û ayın
- Din û diyanet
- Din û evter
- Din û har
- Din û iman
- Diwan û diwanxane
- Diwan û cıvat
- Dotmam û pısmam
- Dua û sılav
- Dûr û dirêj
- Dûr û nêzik

E

- Ecûc û mecûc
- Edeb û usûl
- Edeb û terbiye
- Egıt û erfat
- Ehd û qırar
- Em û ew
- Emır û mal
- Erd û ezman
- Ern û bihtengi
- Ern û xeyidın
- Erş û ezman
- Erş û elek
- Erş û kursi
- Erzan û talan
- Eskeri û sıyasi
- Eşq û heyecan
- Eşq û muhbet
- Evd û beşer
- Evd û insan
- Ewled û tewled
- Eyb û ar
- Eziz û şırın
- Êl û eşır
- Êş û jan

(Dumahik heye)

" WELATÊ MIN DI DILÊ MIN DA YE " / 3

IV

(Li mala Reşo. Hevalên Kurd tèn seredanê. Silav dîdîn û rûdînên. Dikevin xeberdanê)

SÎNO- Van rojan meriv pîr te nabine, Ferhad. xuya ye ku tîşteki bî te bûye. (dikenin)

FERHAD- Herê.... lê, niha mekteb pîr wextê min distine.

SÎNO- Mekteb.... hahaha xuya ye ku tîşteki pîr ciddî ye, êvaran jî dixebite... bî yeka taybetî ra. Tê kengê nişani deynî? Ango qesda min, bî mektebê ra?

FERHAD- Yek tê. Ez vedikim.

SÎNO- Belki mekteb e. (Dikene)

FERHAD- Merheba Ahmed! Were hundîr! kêfa te li ci ye! Tîşteki qewimiye?

AHMED- (Serê xwe dihejine) Texmin bike!

SÎNO- Te jî birayê xwe name girtiye.

AHMED- Na. mixabîn ku min tu xebereki jê negirtiye.

REŞO- Te û keçikeki hevdu ditiye. (Ahmed bî mana nanakirînê serê xwe dihejine)

FERHAD- Ev weha nabe... Te mafê rûniştinê ne stendiye, ne wisa?

AHMED- (Şabûyi) Belê, niha min stend. Ez wek penaber tîm qebûlkirin. (Morê nişan dîde)

HEMÛ- Piroz be! (Wi hemêz dikin, piroz dikin û hinek xeber dîdîn)

SÎNO- Sîhûda te hebûye!

FERHAD- Zeman çiqas zû derbas bû! Tenê 17 meh!

SÎNO- Dî derheqa min da tîşteki gotin?

AHMED- Na, lê tê bibini ew ê îşê te jî sererast bibe. Na, hevalno, em ê stran nan nebêjin? Kêfa min li ci ye.

FERHAD- Herê, em ê bîstirên. (Radîke sazê û lêdixe. Hemû bî hevra dîstirên û dilanê digrin.)

REŞO- Fermo fêki bixwin.

FERHAD- Çawa diçe, Botan, te swêdiya xwe hinek din jî pêş va bîr?

BOTAN- (Sêveki dixwe) Swêdi pîr, pîr dijwar e. Zîmanê min li swêdi nagere. Ez ê çawa zanibim ku sêv "än äpple" yan jî "ett äpple" ye. Min biryar daye ku herduyan jî bêjim. Ez bawer im ev fikreke baş e. Dî her rewşî da yê baş ev e. (Hemû dikenin)

REŞO- Tê bibini ku, tê rasti keçeke swêdi ya delal bêyi û her weha tê zû hini swêdi bibi. Wê çaxê tê bibi wek swêdiyekî berahin.

FERHAD- Evya ne tîşteki şaş e. Li Swêd mêr û jin alikariya hev dikin. Li vê derê rewş cuda ye. Tu carna dîlsar î, Sîno.

SÎNO- Ez tînagihîjim, çawa zilamek jî bo koletiya jinekê dikare daxwaz bike!

REŞO- Lê em mecbûr in hini şiklê jiyana Swêdiyan bibin.. Nexwe ew ê gelek dijwari derên pêşiya me. Divê em xwe amadeyi jiyaneke weha bikin heta ku em bîzvîrin welatê xwe.

FERHAD- Herê vegerin.... Kurd tên girtin, kuştin û êşkencekirin... û ez li vê derê rûdinê... Ez gelek fikirim û niha min biryara xwe daye. Ez difikirim ku vegerim welat. (Hemû bî bêdengi li Ferhad dimihêrin) Ez ê ji bo mafê me têkoşin bîdîm. (Hemû serê xwe dihejin) Tîşteki ku ez li vê derê bîkîm, tune.

AHMED- Lî Rojhilata Navin hevalên ku bîkaribin alîkariya te bîkî hene. Ji bo çûndina te çî ji destê me hemûyan bê, em ê bîkî.

(Hemû bî hevra distirên û li hev vedigerin)

SAETA AZADIYÊ

*Çûka ku bî serbilindî û azad difire
dî demek firê da radiweste û guhdari dîke:
Deng bî ku da diçe? Pê çî dibe?
Hesreta wî dişibe çî, ku ew ji wek me ye,
pişti fetisandina vi dengê, lê dengeke aşkera
dî binê kûraya esman da, li ser rûyê welat û
deryayan.*

*Jî bo aşitiyê zengilê azadiyê lêdixê,
hemû zordariyên ser me hildîweşîne.
Niha jîyan bî ser dîkeve!
Zengilê azadiyê me aş dîke,
dibe derbên nû ji bo me û hêviyek dagirti,
pêşerojek û baweri.*

*Çûk digihije hêlina xwe ya emin,
li ser zinareki bilind, ku çar alî dibine
ku dikare çavênriya şer û qrizên dinê bîke.
Gelê me gişt bî baweriyeki dimeşin:
Wê dî nêz da saeta azadiyê lêxe
û taliyê em ê bigihjin jîyaneki giranbuha.*

Jî bo aşitiyê lêdixê zengilê azadiyê... (2 car)

V

LENA- Îşev tu ji min ra bêdeng tîyi xuyan. Qey tîşteki qewimiye?

FERHAD- Na.

LENA- Belê, tu guhuriyi. Xuyaye ku tîşteki heye.

FERHAD- Na (keçikê hemêz dîke). Ez ji te hez dikim, Lena. Gelek hez dikim.

LENA- Ez ji, ji te hez dikim.

FERHAD- Oy, wext gelek dereng e! Min soz da ku zû herim mal.

LENA- Ma qey tu nikari qesaki weri hundir?

FERHAD- Nîzanîm... hevaltiya me bî dê û bavê te ne xweş e.

LENA- Eşş, kes li malê tune îşev. Were, em ê sandviçeki bixwin.

FERHAD- Baş e, ew çax ji bo demeki kurt. (muzik)

LENA- Em dî oda Yvonne da rûnên. Ji holê bihna boyaxê tê. Bavê min bî karê boyaxê mijûl dibe.. Lembê vêxe, Ferhad! (Lembe tê vêxistin û nişkava rasti gelek merivên hippî dibin, ku yan li ser seri yan ji li ser piştê xwe avêtine. Dî nava wan da xwişka Lena ji heye.) Qey tu li malê yi! Û bî qasi ku ez dibinim mêvanên te yên xerib hene.

HEMÛ- (Bî dengeki bilind) hêêêêê.....! (Lena, têngihişti serê xwe dihejine.)

YVONNE- Belê, em hatin malê ji ber ku qursa "Serê xwe baştir bî kar bine" hatibû iptalkirin. Berpirsiyarê qursa me li semînera "jî bo wezna ruhi mana deng". Tu dibini ku em dijîn.

LENA- Belê, ki wisa nake ku!

(Hemû hevalên Yvonne distirên)

YVONNE- Te xorteki sîpehi ji xwe ra ditiye, Lena! Yeki nû ye hî?

LENA- Hîşê xwe bîde serê xwe!

YVONNE- Wek ku tu zani min wî berê neditiye. Ez bawer im ku tê wî bî min bîdî naskirin.

LENA- Xwişka mîna din Yvonne. Ferhad.

YVONNE- Ez bî hevdiya me kêfxweş bûm. Vana ji hevalên min in.

HEMÛ- (Serê xwe xwar dikim û silav didin) Hêêêêêê.....!

FERHAD- Eger ev tê mana silavkirinê, wê çaxê... merheba ji we hemûyan ra!

YVONNE- Hêra hûn çiqas dagirti ne! Kasetaya min a nermkirinê bigrin û guhdari bîkî, ku wê çaxê hûn ê xwe wek meriveki nû his bîkî.

LENA- Na ne lazım e, jı bo fikrên te yên diniti spas dıkım. Dı maleki da jı bo malbatê dineki bes e.

YVONNE- (Lı ciheki mızdanê xwe bı keys dıke) Eger hûn bıxwazın, sıbê hûn dıkarın bı me ra derên der. Keçıkeke nû hatiye vıra. Ew pısporê pê mızdanê ye. (Bınê piyê xwe dijine)

FERHAD- Ew ê jı bo çı baş be?

YVONNE- Belê, hergav ciheki meriv diêşe û eger meriv yekê weha bıstine, xwe wek mireki his dıke.

FERHAD- Ez yekê weha hıldıbjêrım (tercih dıkım). (Lena hemêz dıke. Ew dı nava ciyê Yvonne da wında dıbın.

YVONNE- (Dıqire) Hopp hopp hopp! hay jı xwe hebın! (Ferhad û Lena radıbın piya)

LENA- Çı ye? Tu bê aqıl i!

YVONNE- Cıyan wek berê bı keys kın. (Lena û Ferhad alikariya hev dıkın)

LENA- Weha baş e, xwişka mın a delal?

YVONNE- Na, piçek ali çepê va. ha weha...na, na... bı ali çepê va mın got. Baş e. Temam! Temam!

LENA- Ê çawa heri peşmürdeya bajêr weha xwe rast kırıye û jı nişkava bûye merveka tekûz?

YVONNE- Lê her insan dızane ku ronahiya dınyayê, jı kijan ali va wan encamên lêgerinê nişan dıde.

FERHAD- Hım... belê, tamam. Belê wısa ye.

LENA- Ê çı têkılıya wi bı ciyê te heye?

YVONNE- Çend nuqtayên tora meridiyenê sıheta insan tehdit dıke û lı gor tıştê ku mın fam kırıye dıvê ciyê mın lı ali rastê be...

LENA- Belê belê, tıştêki xwarinê heye?

YVONNE- Xwarın?

LENA- Belê, belê. Xwarın. X-w-a-r-ı-n. Belki te dı derheqa wi da tıştêki bıhistiye? Goşt, fıringı, sandviç eger jı ali te va bân naskırın?

YVONNE- Niha?

LENA- Belê. Niha. Hanhanka.

YVONNE- Lê Lenaya delal, ez bawerım hûn ê dı vi saeta rojê da zikê xwe tije nekın. Evya ne tıştêki

qebûlkırinê ye. Mehandına hemû xwarınan...

LENA- Of, Xwedêyo! (Dıçe û sandviç tıne. Yvonne dest bı jıdandına piyeki dıke.)

FERHAD- Êşa te heye?

YVONNE- Na. Mın jı nişkava xwe westiyayi his kır û her weha xarına weha bı lez piri caran tesireki nebaş çedıke. (Lena tevi sandviçan tê hundır)

YVONNE- Tu, Lena, gere te bıdıya ku masajkareki çawa sıpehi hatiye cihê karê me! Ew masajeki enerjıyê ya bê qusûr dıke. Dı nava bıst deqên pır xweş da. (Dıkeve xeyalan)

HEMÛ- (bı dengeke girani) Buri Jöfö toleeee!

LENA- Heyf û mıxabın ku tu neçûyi qursa xweşıkbûnê. Te dıkarıbû wê bı kar bıaniya û wi masajkarê sıpehi bıquncarta.

YVONNE- Lê wek ku tu jı dızani ez çûm. Deh hefte. Wek ku tê zanın jı çavê te nareve, xwişka mın a jı herkesi bêtır hezkırı. Tu dıkarı xwişkeke xweşıktır bini ber çavên xwe? (Bı çalimeke balkêş dı ber Ferhad û hevalên xwe da derbas bû)

HEMÛ- Halilaleeee!

LENA- Were rûnê û jı xwe ra sandviçekê bıxwe, Ferhad. (Axin dıqşine)

YVONNE- Aaaaaaaaaaaa!

FERHAD- Qey disa masajkar ket bira te?

YVONNE- Ez bêriya wi tıştê ebedi dıkım ku ez lı pêşberi wi bıım.

HEMÛ- Alarinaseeee!

YVONNE- Ez lı wi tıştê ebedi û xweş dıgerım.

HEMÛ- Xweeeeeeeeeeeeeş!

YVONNE- Ez bı tevayi lı xwe û xweeeeeeee ya rast dıgerım!

HEMÛ- Lı xweeeeeeeee. Bı tevayi lı xwe û xweeeeeeeee ya rast.

(Ferhad û Lena lı hev dınihêrın, serê xwe dıhejinın û dıçın. Rengê salonê tê guhartın. Tari.)

(Beşa dawı maye)

D1 şerê azadiyê da "DENG"eki nû

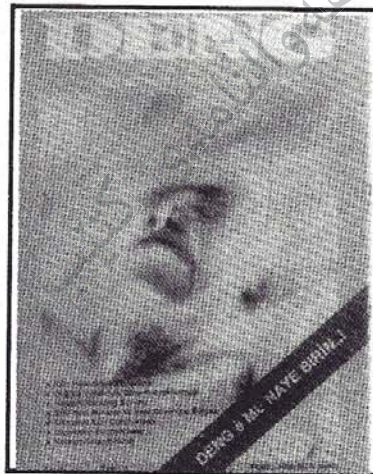
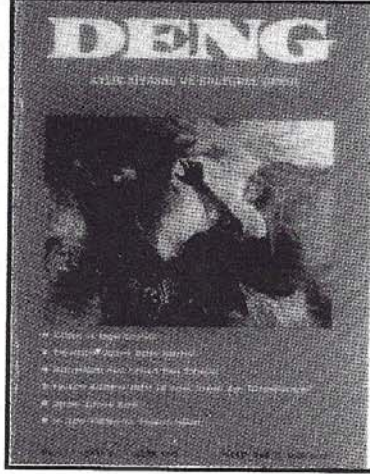
D1 meha Çileyê Pêşin sala 1989'an da kovara DENG dest b1 weşana xwe k1r. D1 destpêkê da bareki giran da ser milê xwe, j1 bo parastina mafê gelê Kurd, j1 bo aşkerakirina zordesti û hovitiyê, j1 bo mafên insani û demok-rasi û hwd. singê xwe da ber tir û êrişên dewleta kolonyalist. Berpîrsiyar û kedkarên kovara DENG b1 hemû dek û dolavên dewleta Tirk zanibûn û her wisa pê zanibûn ku wê ç1 bê serê wan.

DENG, b1 Tırki û Kurdi dest b1 weşanê k1r û d1 her hejmarî da zêdetr cih da zımanê Kurdi. Pırali, zordesti û barbariya ser gelê Kurd da xuyan. Aşkerakirina rûreşî û entrikayên ku l1 Kurdîstanê tên leyistin, êşkence û terora ku l1 zindanan, gund û bajar- ran tên bıkarandin, dezge û planên qırkırin û helandina gelê Kurd j1 xwe ra k1r babetên sereke. Disa pırali na- sandina diroka Kurdîstanê, maf û aza- diya gelê Kurd j1 xwe ra k1r armanç û d1 ber xwe da.

Kovara Deng, hêj d1 destpêkê da rasti gelek astengi û tedayên dijmin hat. Hejmarên 1 û 2 d1 cih da hatin berevkirin û qedexekirin. Pışti hejma- ra duduyan berpîrsiyarê kovarê Kamil ERMIŞ hate girtin. Hêj ewraqên hej- mara ewil temam nebûbû, d1 derheqa hejmara duduyan da j1 biryara berevkirinê hate dayin. Sawcixana DGM ya İstenbolê, j1 bo ifade û te- blixkirina biryara berevkirina kovarê bangi Kamil Ermiş dıke, hanhanka wi derdixin dadgehê û dıdın girtin.

Pışti girtina K.Ermiş, kovara Deng berpîrsiyareki nû Sedat KARAKAŞ tayin k1r. Sedat Karakaş, formalitên qanûni temam dıke û vedıgere buroyê. D1 vejerê da l1 ser rê, b1 komploya polês xwediyê kovarê Hikmet ÇETİN û Sedat Karakaş tên girtin.

Sedat Karakaş, hêj berya ku dest b1 wezife û weşana kovarê bıke hate girtin. Ev j1 dıde xuyan ku, dewleta

dagırker tu qanûn û huqûq nas nake û l1 gor kêfa xwe eşqiyati dıke. L1 hember kovar û rojnameyên pêşverû û b1 taybeti j1 l1 hember kovarên Kurdi her cûre xırabi b1 kar tine.

Girtina xwediyê kovarê j1 hemûyan balkêştir e. Ew, j1 bo for- malitên qanûni j1 polêxanê vedıgere û l1 ser rê dıçe dıkaneki. D1 wê dıkanê da, hınek pırtûkên ku l1 ser navên wi nehatine şandin, dıxın stuyê wi û raste rast komloyek dıgerinin. D1 eslê xwe da nav û nav- nişana kesê ku pırtûk jê ra hatine şandin xuyaye, lê b1 marifeta polês nav û navnişan tê windakirin. Her weha berpîrsiyariya van pırtûkan b1 zorê dıxın stuyê Hikmet Çetin û Sedat karakaş, wana dıgırin û xwe- diyê pırtûkan ê esli j1 berdıdın. Paşê j1 postexanê tê pırsin û aşkera dıbe ku, d1 Sıbata 1990 i da ew kesê ku koli jê ra hatiye b1 xwe koliyê paşda vedıgerine. Xuya dıbe ku, polês listik dıleyize û b1 xwe komployan hazır dıke.

B1 kurti heta nıha çar hejmarên DENG derketiye û her çar hejmar j1 hatine berevkirin û qedexekirin. Hema bêje serê her hejmareki berpîrsiyarek hatiye girtin. Bêguman hovitiyên dijmin ne tenê ev in. Her roj êriş l1 ser êrişê tê kırin, buroya kovarê tê gerandin, berpîrsiyar û kedkarên kovarê tên tehditkırin. Berpîrsiyarê buroya Diyarbekır j1 hate girtin û buro hate belavkırin. Xwendevanên kovarê j1, nesibê xwe j1 vê terorê dıgırin.

Gelê Kurd j1 êrişên dewleta kolon- yalist a Tirk ra ne bıyani ye. Ew, d1 hemû deverên jıyanê da dijminê xwe baş nas dıke. Her weha dek û dolav û terora dijmin wê nıkarıbe dengê DENG, dengê gelê Kurd bıde b1rin!

NEWROZA 1990 Û ŞIYARIYA NENEWI

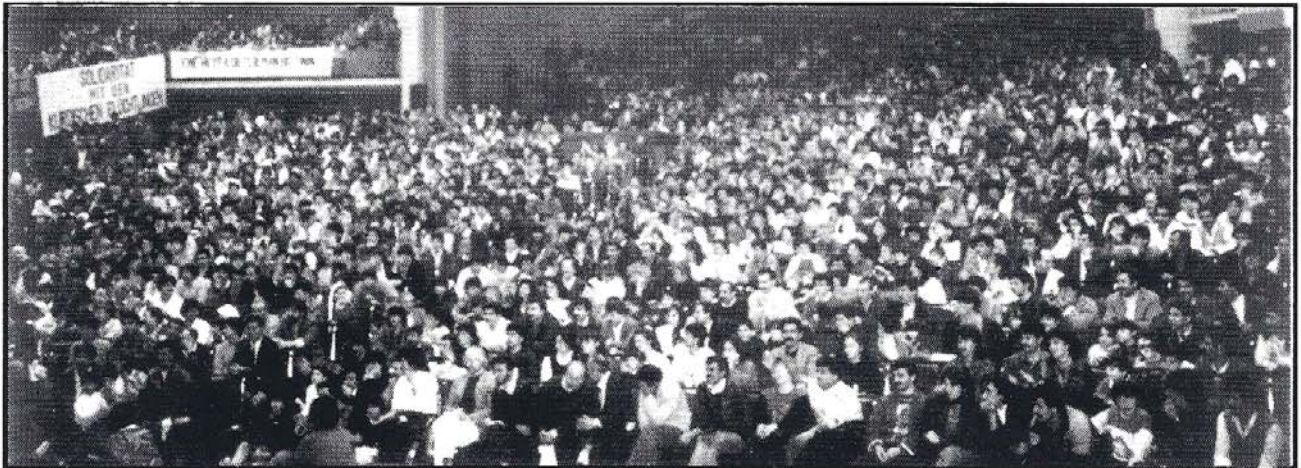

Diroka cejna Newrozê gelek kevn e. Bî hezaran sal e ku gelê Kurd û gelên heremê Newrozê bî şahiyêke xurt piroz kirine û heta iro jiyandine.

Newroz ne tenê roja şahî û kêfê ye, ew her wisa roja serhildan û têkoşinê ye jî. Û jî bo gelê Kurd naveroka wê ya siyasi jî hemû xusûsiyetên din pêştir e.

Lî hember zulm û zordariya dijmin, gelê Kurd dî vê rojê da bî gelek çalaki û xebatên hêja lî Newrozê xwe-

karker, gundi, dîkandar, sînetkar, jin û zarok daketî kolanan û lî hember barbariya dijmin seri hildan. Nêzi hefteki derê dikanên xwe girtî û tîrseke mezî kîrî dilê dijmin. Dî wexteki kurt da şiklê têkoşina Nîsêbin û Cîzirê lî gelek bajarên Kurdistanê belav bû. Diyarbekir, Batman, Sîlopi, Qızıltepe, İdil, Mazîdax, Dêrik, Siliva, Licê, Hênê jî rojeki derê dikanên xwe girtî û zordariya dijmin rûş kirî.

di dertê, lî hember dijmin nerazibûna xwe aşkera dîke. Dijmin jî hişyari û xebata gelê Kurd pîr ditirse û jî ber vê yekê dî meha Adarê da lî seranserî Kurdistanê tedbirên eskerî digre. Bî hezaran esker û polês lî gund û bajarên Kurdistanê bî cih dîke, lî çiya û geliyan qereqol datine -ku pîr caran xwin dirijîne- jî bo ku pêşî lî hişyarbûna gelê Kurd bigre, agirê Newrozê nede vêxistin.

Bî Newroza isal ra hişyariyêke nedîtî dî nav gelê Kurd da peyda bû. Lî Nîsêbinê, lî Cîzirê bî hezaran

Rabûna gel hemû tedbir û êrişên dijmin pûç kir. Lî gelek ciyan agirê Newrozê jî her sal bêtir hate geşkirî. Lî Diyarbekir, lî İstebolê bî civin û şevên mezî Newroz hate pirozkirî. Dî şeva İstebolê da stranbêjê navdar Şirin jî beşdar bû.

Lî derwayî welat jî alî komele û rêxistinên Kurdi gelek şev û şahiyên Newrozê hatî çêkirî. Xasîma dî şevên Federasyona Komelên Karkerên Kurdistan-KOMKAR da gelek şevên mezî û bî rêk û pêk hatî çêkirî. Bî gîştî dî seranserî Ewrûpayê da nêzi 40 hezar kes dî şahiyên Newrozê da beşdar bûn.

Lı Cıziré berxedana Kurdan. Gel bı diruşmên "Em Azadi Dıxwazın", "Biji KURDISTAN" meşiya.